

Institut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk

IRWiR PAN

Sprawozdanie z działalności naukowej IRWiR PAN w 2012 r.

WARSZAWA, MARZEC 2013

SPIS TREŚCI

I. ORGANIZACJA INSTYTUTU	3
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ	4
UZYSKANE STOPNIE NAUKOWE.....	5
STAŻE ZAGRANICZNE	5
SIECI BADAWCZE	6
UPOWSZECHNIANIE WYNIKÓW BADAŃ	7
PRACE EKSPERCKIE	9
KONFERENCJE ZORGANIZOWANE LUB WSPÓLORGANIZOWANE PRZEZ INSTYTUT	10
WYKŁADY I REFERATY WYGŁOSZONE W KRAJU I ZA GRANICĄ	11
NAGRODY I WYRÓŻNIENIA UZYSKANE PRZEZ PRACOWNIKÓW IRWiR	28
PUBLIKACJE INSTYTUTU	28
III. GŁÓWNE WYNIKI BADAŃ PROWADZONYCH W 2012 ROKU	30
IV. PROJEKTY BADAWCZE „GRANTY”	43
PROJEKTY BADAWCZE „GRANTY” REALIZOWANE W INSTYTUCIE	43
PROJEKTY BADAWCZE „GRANTY” ZAKOŃCZONE W 2012 R	44
V. WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ	48
WIETNAM	48
CHINY	49
ROSJA	49
POZOSTAŁE KRAJE	50
VI. SEMINARIA OGÓLNOKRAJOWE W IRWiR PAN	51
VII. ANEKS - WYKAZ PUBLIKACJI ZA 2012 ROK	52

I. ORGANIZACJA INSTYTUTU

Dyrektor

- prof. dr hab. Andrzej ROSNER (do 31 maja 2012 r.)
- dr Mirosław DRYGAS (od 1 czerwca 2012 r.)

Zastępca Dyrektora ds. Naukowych

- dr hab. Katarzyna ZAWALIŃSKA

Przewodnicząca Rady Naukowej

- prof. dr hab. Mirosława DROZD-PIASECKA

Struktura organizacyjna Instytutu:

- Zakład Ekonomii Wsi
(kierownik: prof. dr hab. Marek KŁODZIŃSKI)
- Zakład Socjologii Wsi
(kierownik: dr hab. Izabella BUKRABA-RYLSKA)
- Zakład Integracji Europejskiej
(kierownik: prof. dr hab. Jerzy WILKIN)
- Zakład Socjologii Młodzieży i Edukacji
(kierownik: prof. dr hab. Krystyna SZAFRANIEC)

oraz

- Sekretariat
- Dział Finansowo-Księgowy
- Dział Projektów Naukowych
- Dział Organizacyjny
- Dział Administracyjno-Gospodarczy
- Dział Informacji i Upowszechniania
- Biblioteka
- Wydawnictwa:
 - Kwartalnik „Wieś i Rolnictwo”
 - Seria „Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa”

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

W 2012 r. Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN zakończył czteroletni program badawczy „Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji”. Wyniki badań zaprezentowano w trzech publikacjach książkowych:

Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa, red. M. Drygas, K. Zawalińska.

Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne, red. A. Rosner,

Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej, red. A. Rosner

Znalazło się w nich w sumie 27 syntetycznych opracowań, przygotowanych przez autorów poszczególnych tematów badawczych. Promocja książek odbyła się w czasie ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez IRWiR pt. „Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji”, na której gościli m.in. posłowie, przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przedstawiciele Prezydenta oraz reprezentanci krajowych gremiów naukowych.

Badania Instytutu można zaklasyfikować do sześciu głównych obszarów badawczych. Pierwszy dotyczył polityki rolnej w kontekście przyszłego kształtu WPR i podsumowania dotychczasowych doświadczeń z realizacji polityki rolnej w Polsce. Drugi obejmował zagadnienia zmieniającej się sytuacji ludności wiejskiej na rynku pracy w kontekście zachodzących zmian demograficznych, społeczno-ekonomicznych i edukacyjnych. Kolejny obszar badawczy dotyczył rozwoju obszarów wiejskich oraz determinantów zróżnicowania przestrzennego. W czwartym obszarze badawczym zwrócono uwagę na główne procesy zachodzące w rolnictwie polskim oraz oczekiwany dalszy kierunek ich zmian. Następnym obszarem badań poruszano kwestie poświęcone ochronie środowiska przyrodniczego, takie jak postawy ekologiczne ludności wiejskiej oraz nowe narzędzia wspierania środowiska w ramach przyszłej WPR. Ostatni, duży blok badawczy stanowiły zagadnienia z zakresu społecznego rozwoju wsi, w tym wiejskiego stylu życia, tożsamości ludności wiejskiej, kapitału społecznego, pojęć „wiejskości” i „rolniczości” a także kultury wsi. Instytut aktywnie włączał się w dyskusje na bieżące tematy, w tym o przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej, roli małych i niskotowarowych gospodarstw w Polsce i UE, społeczno-ekonomicznym rozwarstwieniu obszarów wiejskich, przyszłości młodzieży polskiej, w tym wiejskiej, możliwości rozwijania pozarolniczych miejsc pracy, rozwijania kapitału społecznego na wsi i wiele innych zagadnień, które były przedmiotem ekspertyz, seminariów, konferencji, projektów i publikacji pracowników IRWiR PAN.

W 2012 r. Instytut rozpoczął z Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej wieloletni projekt mający na celu stworzenie systemu umożliwiającego monitorowanie zmian społeczno-gospodarczych dokonujących się na obszarach wiejskich w Polsce, w szczególności w zakresie ich spójności postrzeganej w wymiarze przestrzennym. Będzie to narzędzie diagnostyczne, umożliwiające skuteczne prowadzenie polityki trwałego rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto w Instytucie realizowano 6 innych projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, w tym dwa międzynarodowe.

Instytut skupia w jednym miejscu specjalistów z różnych dziedzin zajmujących się wsią. Obecnie zatrudnia 5 socjologów wsi, 3 socjologów edukacji, 1 etnografa, 2 geografów gospodarczych, 2 demografów oraz 18 ekonomistów specjalizujących się m.in. w ekonomii środowiska, ekonomii instytucjonalnej, ekonomii politycznej, ekonomii społecznej, ekonometrii i modelowaniu ekonomicznym.. Dzięki temu procesy zachodzące na polskiej wsi analizowane są w pracach Instytutu interdyscyplinarnie, zaś współpraca z zagranicznymi ośrodkami badawczymi dostarcza szeroką perspektywę porównawczą dla badanych zjawisk.

W oparciu o Zarządzenie Nr 4/2012 Dyrektora IRWiR PAN z dnia 29 października 2012 r. w Instytucie działała Komisja, której celem był okresowy (coroczny) przegląd dorobku naukowego pracowników naukowych w 2012 r. Podstawę oceny tego dorobku stanowił Regulamin przyjęty przez Radę Naukową 23 lutego 2000 r. i zatwierdzony przez Sekretarza Wydziału I PAN 12 stycznia 2001 r. Komisja obradowała w dniach 17 i 19 grudnia 2012 r. pod kierownictwem Przewodniczącej Rady Naukowej Instytutu prof. dr hab. Mirosławy Drozd-Piaseckiej. Komisja oceniała działalność pracowników w oparciu o „Arkusze oceny okresowej pracownika naukowego za 2012 rok”, w którym rozpatrywane były następujące punkty: 1. Ocena pracy w temacie planowym; 2. Aktywność w publikowaniu wyników badawczych; 3. Uczestnictwo w życiu środowiska naukowego (udział w konferencjach, wygłoszone referaty, ekspertyzy, działania na rzecz praktyki itd.); 4. Zaangażowanie w pozyskiwanie i realizację projektów typu grantowego. 5. Działalność dydaktyczna; 6. Inne działania i inicjatywy.

Komisja większość wyników oceniła pozytywnie w zakresie aktywności naukowo-badawczej, publikacyjnej, organizacyjnej oraz w zakresie współpracy naukowej z zagranicą. Słabszą stroną była kwestia przygotowywania i realizacji projektów grantowych przez pracowników naukowych – liczba projektów osiągnęła dużo niższy poziom niż w latach ubiegłych. Komisja zaleciła zwiększenie aktywności publikacyjnej i grantowej a trzem osobom zwrócono uwagę na konieczność intensyfikacji prac nad habilitacją. Jednocześnie Komisja podkreśliła liczne osiągnięcia pracowników naukowych, w tym m.in. zdobycie dwóch stopni dr habilitowanego nauk ekonomicznych, jednego stopnia doktora nauk społecznych oraz zdobywanie doświadczenia przez młodych pracowników zagranicą.

W 2012 roku pracownikom IRWiR zostały nadane następujące stopnie naukowe:

Marta Błqd – doktor habilitowany nauk ekonomicznych, nadany przez Radę Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW;

Artur Boltromiuk – doktor habilitowany nauk ekonomicznych, nadany przez Radę Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW;

Ruta Śpiewak – doktor nauk społecznych, nadany przez Radę Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego.

Staż zagraniczne:

Od kwietnia 2012 r. dr Adam Czarnecki przebywa na stażu podoktorskim na University of Eastern Finland (Karelian Institute). Staż poświęcony jest badaniom nad urbanizacją i interakcjami wsi z miastem. Przewidziany jest do połowy 2014 r.

IRWiR PAN jest członkiem 2 międzynarodowych sieci badawczych:

1) European Network of Agricultural and Rural Policy Research Institutes (ENARPRI)

Specjalność naukowa: *ekonomika rolnictwa i rozwój obszarów wiejskich*

Jednostki naukowe tworzące sieć:

- CEPS – Centre of European Policy Studies – Bruksela, Belgia
- UPM-ETSIA – Universidad Politecnica de Madrid – Escuela Tecnica Superior de Ingenieros Agronomos, Madryt, Hiszpania
- FAL – Federal Agricultural Research Centre, Institute of Market Analysis and Agricultural Trade Policy, Brunschweig, Niemcy
- IEEP – Institute for European Environmental Policies – Londyn, Wielka Brytania
- INEA – Istituto Nazionale di Economia Agraria – Rzym, Włochy
- INRA – Institut de la Recherche Agronomique – Rennes, Francja
- LEI – Landbouweconomisch Institute, Agricultural Research Institute, Haga, Holandia
- MTT – Agrifood Research Finland, Helsinki, Finlandia
- FOI – Danish Research Institute of Food Economics, Frederiksberg, Dania
- UPATRAS – Department of Economics, University of Patras, Patras, Grecja
- VUZE – Department for Structural and Economic Development of Agriculture and Rural Areas, Research Institute of Agricultural Economics, Praga, Czechy
- IRWiR PAN – Institute of Rural and Agricultural Development, Polish Academy of Sciences, Warszawa, Polska

2) European Rural Development Network (ERDN)

Specjalność naukowa: *rozwój obszarów wiejskich*

Jednostki naukowe tworzące sieć:

- Institute of Agricultural and Food Economics, National Research Institute – IERiGŻ PIB, Warszawa (koordynator sieci)
- Institute of Rural and Agricultural Development, Polish Academy of Sciences, IRWiR PAN Warszawa,
- Institute of Technology and Life Sciences – ITP, Falenty
- Institute of Soil Science and Plant Cultivation – IUNG, Puławy
- Institute of Geography and Spatial Organization, Polish Academy of Sciences – IGiPZ PAN
- System Research Institute, Polish Academy of Sciences – IBS PAN
- Federal Institute of Agricultural Economics – Wiedeń, Austria
- International Institute for Applied System Analysis – Laxenburg, Austria
- Lithuanian Institute of Agrarian Economics – Wilno, Litwa
- Institute of Landscape Ecology of the Academy of Sciences - Czeskie Budziejowice, Czechy
- Institute of Agricultural Economics – Bukareszt, Rumunia
- Institute of Geography, Slovak Academy of Sciences – Bratysława, Słowacja

IRWiR PAN jest członkiem 4 krajowych sieci badawczych:

1) Mokrada i Człowiek

Specjalność naukowa: *nauki biologiczne i społeczne*

Jednostki naukowe tworzące sieć:

- Uniwersytet Warszawski – Wydział Biologii
- Instytut Technologiczno-Przyrodniczy (ITP), Falenty
- Politechnika Białostocka, Białystok
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn
- Akademia Rolnicza, Szczecin

- Instytut Ekologii Terenów Uprzemysławianych (IETU), Katowice
- Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN (IRWiR PAN)

2) Rozpad i nowy porządek

Specjalność naukowa: *nauki humanistyczne*

Jednostki naukowe tworzące sieć:

- Instytut Filozofii i Socjologii PAN
- Instytut Badań Literackich PAN
- Instytut Studiów Politycznych PAN
- Instytut Psychologii PAN
- Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN
- Instytut Nauk Ekonomicznych PAN
- Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN
- Instytut Nauk Prawnych PAN

3) Miejsce i rola młodych ludzi w społeczeństwie i gospodarce

Specjalność naukowa: *nauki ekonomiczne i humanistyczne*

Jednostki naukowe tworzące sieć:

- Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur (Warszawa)
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (Warszawa)
- Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (Gdańsk)
- Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN (Warszawa)
- Instytut Badań Edukacyjnych (Warszawa)
- Instytut Turystyki (Warszawa)
- Instytut Rozwoju Miast (Kraków)

4) Rozwój europejskich obszarów wiejskich

Specjalność naukowa: *nauki ekonomiczne i rolnicze*

Jednostki naukowe tworzące sieć:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki żywnościowej - PIB
- Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN
- Instytut Technologiczno-Przyrodniczy (ITP), Falenty
- Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach
- Instytut Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa
- Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN
- Instytut Badań Systemowych PAN

Upowszechnienie wyników badań:

Instytut Rozwoju Wsi Rolnictwa PAN jest ważnym zapleczem eksperckim dla wielu instytucji w Polsce. Pracownicy naukowcy IRWiR PAN wykorzystują z powodzeniem swoją wiedzę dla wielu praktycznych rozwiązań w kraju, uczestnicząc w różnego typu komitetach i radach programowych powoływanych przez organa rządowe i inne:

- **Dr Mirosław Drygas** jest członkiem Rady Programowej kwartalnika „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego”, zastępcą redaktora naczelnego kwartalnika „Wieś i Rolnictwo” członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN, członkiem Grupy Roboczej ds. KSOW przy MRiRW, członkiem zespołu ds. reformy WPR przy MRiRW, oraz członkiem zespołu ds. publikacji GUS przy Głównym Urzędzie Statystycznym.
- **Prof. dr hab. Włodzimierz Dzun** jest członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN.

- **Dr Barbara Fedyszak-Radziejowska** jest członkiem Kolegium Redakcyjnego kwartalnika „Wieś i Rolnictwo”.
- **Prof. dr hab. Izasław Frenkel** jest członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN i Komitetu Nauk Demograficznych PAN.
- **Prof. dr hab. Jan Górecki** jest członkiem Rady Naukowej IUNG w Puławach, członkiem Rady Naukowej IERGŻ PIB, członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN oraz członkiem Komitetu Redakcyjnego i redaktorem naczelnym kwartalnika „Wieś i Rolnictwo”, a także przewodniczącym Rady Programowej Uniwersytetu III wieku przy CBR Warszawa.
- **Prof. dr hab. Maria Halamska** jest członkiem Komitetu Redakcyjnego kwartalnika „Wieś i Rolnictwo”, członkiem Rady Redakcyjnej „Roczników Socjologii Wsi”, członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN, członkiem Rady Naukowej Instytutu Ameryk i Europy UW.
- **Dr Ryszard Kamiński** jest prezesem zarządu Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, członkiem Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, członkiem zespołu ds. Strategii Województwa Kujawsko-Pomorskiego, ponadto pełni funkcję przedstawiciela polskich organizacji wiejskich w Europejskiej Sieci Organizacji Wiejskich PREPARE i jest przewodniczącym Rady Fundacji „Idealna Gmina”.
- **Prof. dr hab. Józef Kania** jest członkiem Editorial Advisory Board kwartalnika “The Journal of Agricultural Education and Extension”, członkiem rady programowej kwartalnika „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego”, redaktorem naczelnym czasopisma popularno-naukowego „Wieś i Doradztwo”, członkiem Komitetu Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich przy Wydziale Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN (2011-2014) oraz członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN.
- **Prof. dr hab. Leszek Klank** jest członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN.
- **Prof. dr hab. Marek Kłodziński** jest członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN, członkiem Rady Programowej kwartalnika „Wieś i Rolnictwo”, kwartalnika „Woda, Środowisko, Obszary Wiejskie” oraz członkiem Wolfson College University of Oxford.
- **Prof. dr hab. Barbara Kutkowska** jest członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN.
- **Prof. dr hab. Wiesław Musiał** członkiem Komitetu Redakcyjnego „Acta Scientiarum Polonorum Seria Oeconomia” oraz członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN.
- **Dr Iwona Nurzyńska** jest współredaktorem naukowym cyklicznych (co 2 lata) raportów o stanie wsi „Polska Wieś” oraz sekretarzem Rady Naukowej IRWiR PAN.
- **Dr Barbara Perepeczko** jest vice przewodniczącą ds. edukacji Rady ds. Racjonalnego Wykorzystywania Żywności przy Federacji Polskich Banków Żywności.
- **Prof. dr hab. Andrzej Rosner** jest redaktorem naczelnym serii wydawniczej IRWiR PAN ”Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa” i członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN.
- **Dr hab. Izabella Bukraba-Rylska** jest członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN, członkiem Rady Naukowej Instytutu Socjologii UW, członkiem Rady Naukowej Wydziału Filozofii i Socjologii UW, członkiem Rady Naukowej Międzynarodowego Centrum Dialogu Międzykulturowego i Międzyreligijnego na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, członkiem Rady Naukowej Instytutu Badań nad Przestrzenią Publiczną przy ASP w Warszawie, członkiem Kapituły Ruchu Naukowego Małych Szkół, przewodniczącą Rady Naukowej projektu MNiSzW:

„Atlas niematerialnego dziedzictwa kultury wsi wielkopolskiej” realizowanego przez Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie.

- **Prof. dr hab. Krystyna Szafraniec** jest członkiem Komitetu Redakcyjnego kwartalnika „Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja”, członkiem Komitetu ds. Reformy Edukacji PAN, członkiem Zespołu ds. Edukacji Socjologicznej w Komitecie Socjologii PAN, członkiem Rady Wydziału Humanistycznego UMK, członkiem Rady Programowej Polskiego Forum Obywatelskiego a także członkiem Zespołu ds. Młodzieży przy Zespole Doradców Strategicznych w KPRM.
- **Prof. dr hab. Maria Wieruszewska** jest członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN, oraz członkiem Rady Naukowej Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego.
- **Prof. dr hab. Jerzy Wilkin** jest członkiem korespondentem PAN, członkiem Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych UW, członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN, członkiem Rady Naukowej Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Poznaniu, członkiem Rady Naukowej Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, członkiem Rady Programowej Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, członkiem Komitetu Redakcyjnego „Wieś i Rolnictwo”, członkiem Komitetu Redakcyjnego „Gospodarka Narodowa”, członkiem Rady Programowej czasopism „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, „Ekonomia” i “Olsztyn Economic Journal”, członkiem Editorial Board „Society and Economy”, przewodniczącym Rady Programowej „Ekonomisty” oraz przewodniczącym Rady Redakcyjnej „Roczniki Nauk Rolniczych. Seria G – Ekonomika rolnictwa”.
- **Dr hab. Katarzyna Zawalińska** jest członkiem Komitetu Monitorującego PROW 2007-2013, Europejskiej Fundacji Nauki (Komitet ds. Nauk Społecznych), członkiem SCSS Exploratory Workshop Advisory Group Europejskiej Fundacji Nauki, członkiem Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego (PTE), członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych (IAAE), członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych (EAAE), członkiem Komitetu Redakcyjnego kwartalnika „Wieś i Rolnictwo” i członkiem Komitetu Redakcyjnego „Agricultural Economics and Rural Development” Instytutu Ekonomiki Rolnictwa Rumuńskiej Akademii Nauk, a także członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN i Rady Naukowej Instytutu Ameryk i Europy UW.

Prace eksperckie wykonane przez pracowników naukowych IRWiR PAN w 2012 roku:

Lp.	Nazwa ekspertyzy	Wykonawca	Zleceniodawca
1.	Gospodarstwa niskotowarowe w kontekście przyszłości WPR w Polsce	Dr Mirosław Drygas	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
2.	Przesłanki na rzecz zmiany usytuowania Krajowej Sekcji Nauki w strukturach organizacyjnych NSZZ Solidarność.	Dr Barbara Fedyszak-Radziejowska	Krajowa Sekcja Nauki NSZZ Solidarność
3.	Forum Debaty Publicznej „Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju”	Dr Ryszard Kamiński	Kancelaria Prezydenta RP
4.	Podsumowanie konsultacji społecznych założeń nowego podejścia „Rozwój	Dr Ryszard Kamiński jako	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i

	kierowany przez lokalną społeczność” (Community Led Local Development) na lata 2014-20	członek zespołu	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
5.	Sytuacja kobiet w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Specyfika, standardy, parytety i oczekiwania	Dr Sylwia Michalska i dr Ruta Śpiewak jako członkowie zespołu (Konsorcjum badawcze Focus Group)	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
6.	Ocena doboru instrumentów pomocy, procesu wdrażania i pierwszych efektów pomocy Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 realizowanych w ramach priorytetu „Podnoszenie jakości życia i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich”	Dr Iwona Nurzyńska jako członek zespołu EFRWP/FOR	EFRWP
7.	Syntetyczny obraz krajowej i unijnej polityki wobec obszarów wiejskich w ramach polsko-angielskiej serii wydawniczej „Polska Wieś 2012. Raport o stanie wsi” i „Rural Development Report. Rural Poland 2012”	Dr Iwona Nurzyńska	FDPA
8.	Co można powiedzieć o młodych Polakach na podstawie wyborów?	Prof. dr hab. Krystyna Szafraniec	Instytut Obywatelski, Warszawa
9.	Ruch Anty-ACTA: dynamika i linie napięć	Prof. dr hab. Krystyna Szafraniec	Instytut Obywatelski, Warszawa
10.	Kierunki przemian obszarów wiejskich, możliwości odchodzenia z rolnictwa do zawodów pozarolniczych, w tym rozwój pozarolniczych sektorów na wsi	Prof. dr hab. Jerzy Wilkin	Urząd Marszałkowski w Lublinie

Konferencje zorganizowane lub współorganizowane przez Instytut w 2012 roku:

W 2012 roku IRWiR PAN był organizatorem lub współorganizatorem 4 konferencji naukowych, w tym jednej międzynarodowej. Pracownicy naukowcy Instytutu wzięli udział w 178 konferencjach naukowych krajowych i 26 konferencjach międzynarodowych, przewodniczyli 20 sesjom konferencji krajowych i 7 sesjom konferencji międzynarodowych, uczestniczyli w 21 komitetach organizacyjnych konferencji krajowych i 4 komitetach organizacyjnych konferencji międzynarodowych.

Nazwa konferencji miejsce, data	Organizator, współorganizatorzy	Rodzaj konferencji
Instytucje w procesie przemian strukturalnych i społeczno-ekonomicznych na polskiej wsi i w rolnictwie w świetle wsparcia unijnego, Kraków, 19 czerwca 2012 r.	IRWiR PAN	krajowa
Wspólna Polityka Rolna wobec drobnych gospodarstw rolnych, Kraków, 6-7 lipca	IRWiR PAN, Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie,	międzynarodowa

2012 r.	Europejskie Centrum Badawcze Drobnych Gospodarstw Rolnych – Uniwersytet Rolniczy, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie o/Kraków, Województwo Małopolskie, Małopolski OR Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Rynku Rolnego – OT w Krakowie, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, Małopolska Izba Rolnicza	
Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji, Warszawa, 26 listopada 2012	IRWiR PAN	krajowa
IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu: Procesy transformacji obszarów wiejskich pt. „Wiejskie rynki pracy: zasoby, aktywizacja, nowe struktury”, Cedzyna, 24-25 września 2012	IRWiR PAN, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Kochanowskiego w Kielcach – Instytut Geografii, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Biuro Marszałka woj. świętokrzyskiego	krajowa

Wykłady i referaty wygłoszone na konferencjach naukowych w kraju i za granicą: 129

Tytuł	Imię	Nazwisko	Temat	Nazwa zjazdu lub konferencji	Kraj
Dr hab.	Artur	Bołtromiuk	Rozwój gospodarczy wsi a stan środowiska przyrodniczego	Forum Debaty Publicznej <i>Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju</i>	Polska
Dr	Jarosław	Domalewski	Uwarunkowania społeczno-edukacyjne biografii młodych mieszkańców wsi	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Dr	Jarosław	Domalewski	Education and The Processes of Transformation in Rural Areas in Poland	The Impact of Globalization on some of Eastern European transitional economies and Vietnam in the early years of the 21st century	Wietnam
Dr	Jarosław	Domalewski	The Role of Local Government in Rural Areas in Poland	CASS Social Science Forum – Rural Public in Transitional Societies	Chiny

Dr	Jarosław	Domalewski	Internal Diversity of The Education System in Poland – The Dimensions and Determinants	The 4th Regular All-Russian Sociological Congress “Sociology and society: global challenges and regional development”	Rosja
Dr	Mirosław	Drygas	Ocena ex-ante i wymiar terytorialny celów i priorytetów Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020	Polska
Dr	Mirosław	Drygas	Ocena roli FAPA w procesie przygotowań do akcesji i funkcjonowania polskich obszarów wiejskich w UE	Programy wsparcia dla polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich – z uwzględnieniem nowej perspektywy 2014-2020	Polska
Dr	Mirosław	Drygas	Systemy wdrażania programów unijnych dla wsi i rolnictwa w Polsce i w wybranych krajach UE	Instytucje w procesie przemian strukturalnych i społeczno-ekonomicznych na polskiej wsi i w rolnictwie w świetle wsparcia unijnego	Polska
Dr	Mirosław	Drygas	Wspólna Polityka Rolna i rozwój obszarów wiejskich (europejskie wyzwania polityki rolnej)	Jaka polityka rolna? Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska
Dr	Mirosław	Drygas	Postulowany system doradztwa rolniczego w Polsce po 2013 r. w świetle wymogów Komisji Europejskiej	Jaki system doradztwa rolniczego w Polsce po 2013 roku?	Polska
Dr	Mirosław	Drygas	Instytucje w procesie wspierania przemian polskiej wsi i rolnictwa z funduszy unijnych	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska

Dr	Mirosław	Drygas	Zmiany struktury agrarnej w Polsce w latach 1990-2010	Małe gospodarstwa rolne	Węgry
Dr	Mirosław	Drygas	Wsparcie dla drobnych gospodarstw rolnych w propozycji reform WPR 2013	Wspólna Polityka Rolna wobec drobnych gospodarstw rolnych	Polska
Dr	Mirosław	Drygas	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – województwo łódzkie Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr Dr	Mirosław Iwona	Drygas Nurzyńska	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 –warmińsko-mazurskie Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr Dr	Mirosław Iwona	Drygas Nurzyńska	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – kujawsko-pomorskie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr Dr	Mirosław Iwona	Drygas Nurzyńska	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – pomorskie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr Dr	Mirosław Iwona	Drygas Nurzyńska	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – mazowieckie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska

Dr Dr hab.	Mirosław Katarzyna	Drygas Zawalińska	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – lubuskie Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr Dr hab.	Mirosław Katarzyna	Drygas Zawalińska	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – zachodniopomorskie Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr Dr hab.	Mirosław Katarzyna	Drygas Zawalińska	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – podlaskie Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Prof. dr hab.	Izaskaw	Frenkel	Ludność Wiejska	Polska Wieś 2012 (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska
Prof. dr hab.	Izaskaw	Frenkel	Komentarz do referatu: „Zróżnicowanie struktur demograficznych na obszarach wiejskich	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Dr	Barbara	Fedyszak- Radziejowska	Społeczności wiejskie: ewolucyjne zmiany, zrównoważony rozwój	Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska
Dr	Barbara	Fedyszak- Radziejowska	Mieszkańcy wsi jako przedmiot badań socjologii: pomiędzy wspólnotą wartości a wspólnotą interesu	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych	Polska

Dr	Barbara	Fedyszak-Radziejowska	Rodzinne gospodarstwa rolne na polskiej wsi; rola , funkcje, społeczne oczekiwania	Rolnictwo lokalne i żywność tradycyjna w realizacji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województw w świetle WPR 2014-2020	Polska
Dr	Barbara	Fedyszak-Radziejowska	Społeczeństwo polskie o kryzysie	Kryzys ekonomiczny; przyczyny – skutki – drogi wyjścia	Polska
Dr	Barbara	Fedyszak-Radziejowska	O niespodziewanych konsekwencjach marginalizacji tego, co wiejskie i rolnicze w polityce	O polskiej wsi. Relacje peryferii do centrów (debata w ramach kongresu Polska Wielki Projekt)	Polska
Prof. dr hab.	Maria	Halamska	W pogoni za zmieniającym się światem. Dynamika przemian społeczno-kulturowych na wsi po 1989	Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży ze wsi i małych miast	Polska
Prof. dr hab.	Maria	Halamska	„Wiejski trzeci sektor w dwadzieścia lat po transformacji” – udział w dyskusji panelowej	Jak organizacje pozarządowe zmieniają polską wieś	Polska
Prof. dr hab.	Maria	Halamska	Komentarz do referatu: „Nowy model rozwoju wiejskiego – wdrożenie i percepcja”	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Prof. dr hab.	Maria	Halamska	Le nouveau modèle de développement rural et la PAC: LEADER en Pologne	Acteurs et stratégie du développement local en Europe”	Francja
Prof. dr hab.	Maria	Halamska	Dolina Karpia et Kraina Rawki (<i>Vallée de la Carpe et Pays de Rawka</i>) et/ou LEADER en Pologne	Action locale et développement territorial en Europe Centrale	Niemcy
Dr	Ryszard	Kamiński	Agriculture and Rural Development in Poland – lessons learned after 1990 from the perspective of farmers, rural advisory and NGO sector	Transformation of the Agricultural Sector: Sustainable Economic Development	Mołdawia

Dr	Ryszard	Kamiński	Społeczność wiejska jako aktywny podmiot rozwoju – możliwości i ograniczenia	Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński (wraz z W. Goszczyńskim)	Wyniki badań wiejskich organizacji pozarządowych - diagnoza stanu, oczekiwań, potrzeb i problemów.	Jak organizacje pozarządowe zmieniają polską wieś?	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	Współpraca Lokalnych Grup Działania ze społecznościami sołectkimi	Wiejska Polska	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	Możliwości rozwoju obszarów wiejskich w nowej perspektywie finansowej 2014 - 2020	Na drodze do zmian. Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	Zasada subsydiarności na przykładzie sołectwa	Tworzenie warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	Leader w przyszłym okresie programowania	Dzisiaj i jutro Lidera	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	Początki odnowy wsi w Polsce i Europie i jej znaczenie dla środowisk lokalnych.	Rola Stowarzyszeń w procesie odnowy wsi	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	Prezentacja w ramach oceny funkcjonowania LGD	Ocena funkcjonowania Lokalnych Grup Działania realizujących Lokalną Strategię Rozwoju w ramach PROW 2007 – 2013	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	Możliwości finansowania rozwoju wsi. Montaż finansowy sołectwa – środki unijne, fundusz sołectki oraz inne środki wsparcia	Z funduszem sołectkim ku odnowie wsi	Polska

Dr	Ryszard	Kamiński	Rozwój kierowany przez lokalne społeczności – szansa czy zagrożenie?	Forum Debaty Publicznej. Rozwój Kierowany przez Lokalne Społeczności – jak wykorzystać nowe możliwości?	Polska
Dr	Ryszard	Kamiński	„Odnowa Wsi dla zaawansowanych” – czyli jak realizować Odnowę Wsi w przyszłości?	Odnowa Dolnośląskiej Wsi	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Spectrum of multifunctionality of agriculture and rural areas in the European Union	Development of Agriculture: Problems and Solutions	Rosja
Dr hab.	Józef	Kania	Rola i funkcje doradztwa rolniczego w warunkach gospodarki rynkowej	Nowe możliwości współpracy nauki z doradztwem i praktyką rolniczą	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Inwestycje w gospodarstwach rolnych dostosowujących się do wymogów wzajemnej zgodności	Statystyka na usługach gospodarki żywnościowej II	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Rozwój lokalny i przedsiębiorczość w opinii przedstawicieli samorządu gminnego w województwie małopolskim	Obszary wiejskie i agrobiznes w warunkach zmieniającej się koniunktury gospodarczej	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Wykorzystanie środków pomocowych UE w rozwoju gospodarstw niskotowarowych w woj. małopolskim	Obszary wiejskie i agrobiznes w warunkach zmieniającej się koniunktury gospodarczej	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Rola doradztwa ekonomicznego w nowym kształcie WPR (2014-2020)	Krajowe Warsztaty Organizacyjno-Szkoleniowe Polskiego FADN	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Wyzwania dla doradztwa rolniczego jakie niesie reforma WPR 2014-2020	IV Krakowskie Seminarium Ekonomistów Rolnictwa	Polska

Dr hab.	Józef	Kania	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – wielkopolskie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – lubelskie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – dolnośląskie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – podkarpackie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – świętokrzyskie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – małopolskie; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Rezultaty Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Polska

Dr hab.	Józef	Kania	Propozycja celów strategicznych i działań operacyjnych w planie rozwoju wsi i rolnictwa w woj. śląskim; Przykłady najlepszych projektów realizowanych z PROW 2007-2013	Konferencja Forum Sołtysów Województwa Śląskiego	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Status prawny doradztwa rolniczego w Polsce (potrzeba zmian, rola we wdrażaniu WPR)	Społeczna odpowiedzialność biznesu w obszarze przedsiębiorczości na wsi	Polska
Dr hab.	Józef	Kania	Efekty realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013 w kraju	Wykorzystanie możliwości PROW 2007 – 2013 w kształtowaniu i komercjalizacji produktów turystyki wiejskiej	Polska
Prof. dr hab.	Marek	Kłodziński	Komentarz do referatu: „Bariery instytucjonalne rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Prof. dr hab.	Barbara	Kutkowska	Nowe funkcje obszarów wiejskich terenów sudeckich	VIII Międzynarodowa konferencja naukowa pt.:” Determinants of region Development in the Context of the Globalization Process”	Polska
Dr	Sylwia	Michalska	Zmiana roli kobiety w świadomości społeczności wiejskiej	Czy PROW jest dla kobiet – kobiety w rozwoju zrównoważonym	Polska
Dr	Sylwia	Michalska	Rozwój zrównoważony na terenach wiejskich na przykładzie Lokalnej Grupy Działania Dolina Karpią.	Zrównoważony Rozwój Społeczno-Gospodarczy Jednostek Samorządu Terytorialnego	Polska
Prof. dr hab.	Wiesław	Musiał	Ocena trafności i skuteczności wspierania rolnictwa na obszarach problemowych	Instytucje w procesie przemian strukturalnych i społeczno-ekonomicznych wsi i rolnictwa w świetle wsparcia unijnego	Polska

Prof. dr hab.	Wiesław	Musiał	Znaczenie relacji cenowych do oceny koniunktury w rolnictwie	XIX Kongres SERiA	Polska
Prof. dr hab.	Wiesław	Musiał	Obszary problemowe – delimitacja i waloryzacja – problemy metodyczne	Statystyka na usługach gospodarki żywnościowej	Polska
Prof. dr hab.	Wiesław	Musiał	Koncepcja organizacji grupy pasterskiej na dodzierżawionych i rozdrobnionych gruntach rolnych	Razem dla Karpat	Polska
Prof. dr hab.	Wiesław	Musiał	Wyzwania stojące przed Izbą Rolniczą w aspekcie wdrożenia WPR 2014-2020	XV lecie samorządu rolniczego w Małopolsce	Polska
Prof. dr hab.	Wiesław	Musiał	Kluczowe problemy funkcjonowania drobnych gospodarstw rolnych w Polsce	Małe gospodarstwa rolne w UE	Węgry
Prof. dr hab.	Wiesław	Musiał	Pozaprodukcyjność funkcje i gospodarstw rolnych	Rozwój rolnictwa i wsi w Rosji	Rosja
Dr	Iwona	Nurzyńska	Bariery instytucjonalne rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Dr	Iwona	Nurzyńska	Syntetyczny obraz krajowej i unijnej polityki wobec obszarów wiejskich	Polska Wieś 2012 (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska
Dr	Iwona	Nurzyńska	Bariery rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Dr	Barbara	Perepeczko	Zmieniający się świat – procesy przemian społeczno-gospodarczych na terenach wiejskich	Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży ze wsi i małych miast	Polska
Dr	Barbara	Perepeczko	Mieszkańcy północnej Polski w poszukiwaniu lokalnej tożsamości	Polska wieś w XXI wieku	Polska

Prof. dr hab.	Andrzej	Rosner	Zmiany zaludnienia obszarów wiejskich	Wiejskie Rynki Pracy. Zasoby, aktywizacja, nowe struktury	Polska
Prof. dr hab.	Andrzej	Rosner	Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego obszarów wiejskich	XI Festiwal Nauk Rolniczych. Sytuacja demograficzna polskiej wsi po akcesji do UE	Polska
Prof. dr hab.	Andrzej	Rosner	Wiejskie obszary problemowe pod kątem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego	Rolnicze i wiejskie obszary problemowe	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	udział w dyskusji panelowej „Wieś i socjologia wsi w Polsce”	Wieś i jej socjologia w perspektywie historycznych doświadczeń i współczesnych wyzwań Europy Środkowej	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	Komentarz do referatu: „Mieszkańcy wsi jako przedmiot badań socjologii; pomiędzy wspólnotą wartości a wspólnotą interesu”	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	Kultura – od znaczeń i wartości do rzeczy i cielesności	Niematerialne dziedzictwo kulturowe	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	Kultura ludowa - propozycja ujęcia „energetycznego”	Kultura ludowa na Lubelszczyźnie	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	prowadzenie sesji: Za dużo obrazów	Nadmiarowość w kulturze	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	głos w dyskusji (publikacja: na stronie www Kancelarii Prezydenta)	Polska Wieś 2012 (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	Wstęp do socjologii organoleptycznej	Transdyscyplinarne seminarium badań jakościowych	Polska
Dr hab.	Izabella	Bukraba-Rylska	Zmiana paradygmatu: od egocefalocentryzmu do noskorpocyrkularyzmu	Nowe drogi antropologii współczesności	Polska

Dr	Monika	Stanny	Zróżnicowanie struktur demograficznych na obszarach wiejskich	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Dr	Monika	Stanny	Zróżnicowanie przestrzenne wybranych problemów ludnościowych w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego	Polityka społeczna w dobie postępu i rozwoju społeczno-gospodarczego	Polska
Dr	Monika	Stanny	Modele funkcjonowania obszarów peryferyjnych w Polsce	XIX Kongres SERiA	Polska
Dr	Monika	Stanny	Społeczno- ekonomiczne zróżnicowanie obszarów wiejskich	Forum Debaty Publicznej <i>Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju</i>	Polska
Dr	Monika	Stanny	Przemiany demograficzne ludności wiejskiej w Polsce i jej zasobów pracy – wymiar czasowy i przestrzenny	IX Rolniczy Festiwal Nauki pt. Sytuacja demograficzna polskiej wsi po akcesji do UE. Następstwa społeczne i ekonomiczne	Polska
Dr	Monika	Stanny	Anatomia rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich (poziom i struktura jego składowych)	Seminarium naukowe pt. koncepcje i metody badań rozwoju obszarów wiejskich	Polska
Dr	Monika	Stanny	Założenia polityki ludnościowej w ramach obrad II Kongresu Demograficznego. Implikacje przemian demograficznych w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego małych obszarów	IV Seminarium Regionalne pt. Problemy demograficzne Pomorza na przełomie wieków	Polska

Dr	Monika	Stanny	Delimitacja przestrzenna obszarów wiejskich pod względem anatomii poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego	XI międzynarodowa konferencja pt. Przekształcenia Regionalnych Struktur Funkcjonalno-Przestrzennych, Osiągnięcia i wyzwania badań polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Młodzież – edukacja – rynek pracy	Seminarium postdoktorskie Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Kapitał społecznego zaangażowania młodzieży – Polska na tle Europy	Konferencja konsultantów europejskiej sieci informacji młodzieżowej Eurodesk Polska	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Młodzi po wyborach – młodzi bez przyszłości?	I Obywatelska Szkoła Myślenia	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Ponowoczesność jako wyzwanie dla młodzieży	II Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Doktorantów: Młodzi w zmieniającym się świecie	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Udział w panelu: <i>Dzieci sieci i pokolenie filmu po 20-ej</i>	Debata „Co po ACTA?”	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Wyzwania dzisiejszego harcerstwa na tle aktualnego obrazu polskiej młodzieży	Organizacje harcerskie w Polsce (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	System kształcenia a rynek pracy. Uwagi do systemu kształcenia socjologów	Konferencja Instytutów Socjologii	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Szanse życiowe wiejskiej młodzieży	Polska Wieś 2012 (konferencja w ramach Forum Debaty Publicznej Prezydenta RP)	Polska

Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Czy młodzi i młodość nas zalewają i czy trzeba się przed tym bronić?	Elbląskie Forum Kulturoznawcze: Od przybytku głowa boli. Kultura nadmiaru w czasach niedomiaru	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Wykład inauguracyjny: <i>Zbawienność bycia „między”. Refleksje wokół jubileuszu ćwierćwiecza Programu Erasmus</i>	Jubileusz 25-lecia Programu Erasmus	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Komentarz do referatu: „Uwarunkowania społeczno-edukacyjne biografii młodych mieszkańców wsi”	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Generations as a factor of social changes – the Polish case	The Impact of Globalization on some of Eastern European transitional economies and Vietnam in the early years of the 21 st century	Wietnam
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	How is demography going to change economic, political and social map of the world?	EFNI (European Forum of New Ideas): Leader or Follower? Europe in the Multipolar World	Polska
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Rural Social Capital versus European and Global Challenges.	Rural Public Services in Transitional Societies	Chiny
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Youth as an emerging social problem and the new political power.	The 4th Regular All-Russian Sociological Congress “Sociology and society: global challenges and regional development”	Rosja
Dr	Ruta	Śpiwak	Zróżnicowanie postaw mieszkańców wsi wobec nowego modelu rozwoju wiejskiego	Wieś i jej socjologia w perspektywie historycznych doświadczeń i Współczesnych wyzwań Europy Środkowej	Polska

Dr	Ruta	Śpiewak	Nowy Europejski model rozwoju wiejskiego w Polsce – wdrożenie i recepcja	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Dr	Ruta	Śpiewak	Wdrażanie nowego modelu rozwoju wiejskiego	Seminarium Euroreg	Polska
Dr	Krzysztof	Wasielewski	System of education in shaping of careers of youth – specifics of Poland	The 4th Regular All-Russian Sociological Congress “Sociology and society: global challenges and regional development”	Rosja
Dr	Krzysztof	Wasielewski	Social inequalities in access to higher education in Poland	Seminarium naukowe Instytut Socjologii Rosyjska Akademia Nauk oraz Rosyjskie Towarzystwo Socjologiczne	Rosja
Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Przyszłość statystyki publicznej	Kongres Statystyki Polskiej	Polska
Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Moderator Panelu IX: E-Administracja	III Kongres Innowacyjnej Gospodarki	Polska
Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Kurczące się znaczenie rolnictwa w życiu wsi i co może je zastąpić?	Sytuacja demograficzna polskiej wsi po akcesji do UE. IX Rolniczy Festiwal Nauki	Polska
Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Komu potrzebne są nauki społeczne?	Plenarne posiedzenie Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN	Polska
Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Komentarz do referatu: „Instytucje w procesie wspierania przemian polskiej wsi i rolnictwa z funduszy unijnych”	Wieś i rolnictwo w Polsce w warunkach intensyfikacji procesów globalnych – wyzwania i sposoby adaptacji	Polska
Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Wniedrenije principow charoszego uprawlenija w Polsce. Teoreticzeskije i prakticzeskije woprosy	Wspólna konferencja ekonomistów Polskiej Akademii Nauk i Rosyjskiej Akademii Nauk	Rosja

Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Transformation of Polish agriculture and rural areas in historical and international perspective	Strategic Drivers of the Armenian Agriculture and Rural Development Policy	Armenia
Dr hab.	Katarzyna	Zawalińska	Wpływ wsparcia unijnego dla wsi i rolnictwa na rozwój województw	Instytucje w procesie przemian strukturalnych i społeczno-ekonomicznych na polskiej wsi i w rolnictwie w świetle wsparcia unijnego	Polska
Dr hab.	Katarzyna	Zawalińska	Jak zapewnić rozwój obszarów wiejskich w warunkach zmieniającej się koniunktury gospodarczej	Obszary wiejskie i agrobiznes w warunkach zmieniającej się koniunktury gospodarczej	Polska
Dr hab.	Katarzyna	Zawalińska	TERCO – Europejska współpraca terytorialna jako czynnik rozwoju gospodarczego, nowych miejsc pracy i jakości życia	Terytorialny wymiar rozwoju. Polska z perspektywy badań ESPON	Polska
Dr hab.	Katarzyna	Zawalińska	Impact of economic crises on rural areas in EU: Former transition countries versus old memeber states	132nd EAAE Seminar “Is transition in European agriculture really over?”	Macedonia
Dr hab.	Katarzyna	Zawalińska	Territorial Cooperation at Different Scales	ESPON conference: Territorial Development Opportunities in Europe and its Neighbourhood Fostering Global Competitiveness	Cypr
Dr hab.	Katarzyna	Zawalińska	Territorial potentials and cooperation for growth and jobs in rural regions	ESPON conference: European Territorial Evidence for EU Cohesion Policy and Programming Feature: Creative Regions of Innovation and Knowledge	Dania

Dr Mirosław Drygas przewodniczył sesji podczas międzynarodowej konferencji „Wspólna Polityka Rolna wobec drobnych gospodarstw rolnych” w Krakowie. Prof. dr hab. Maria Halamska

moderowała cz. III seminarium “Action locale et développement territorial en Europe Centrale” w Berlinie a prof. dr hab. Krystyna Szafraniec współprowadziła sekcję „Youth and education in post-communist space” podczas IV Ogólnorosyjskiej Konferencji Socjologicznej „Sociology and society: global challenges and regional development” w Ufie. Dr hab. Katarzyna Zawalińska prowadziła Special Session podczas 52. kongresu ERSA “Regions in Motion, breaking the path” na Słowacji.

Wykłady i referaty wygłoszone za granicą, na zaproszenie instytucji naukowych, nie będące referatami, czy wykładami w trakcie konferencji ani działalnością dydaktyczną:

13

Tytuł	Imię	Nazwisko	Temat	Nazwa instytucji zapraszającej	Kraj
Dr	Barbara	Fedyszak-Radziejowska	Elity ziemiańskie, chłopskie i Solidarności a polityka PRL.	Polski Ośrodek Naukowy Uniwersytetu Jagiellońskiego	Anglia
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Youth and education as a field of social politics in Poland	Institute of Rural Development, CASS	Chiny
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Education and labour market – mismatches and challenges. The Polish case	Institute of Rural Development, CASS	Chiny
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Evaluation of school knowledge – Poland among other OECD countries in PISA studies	Normal University in Beijing	Chiny
Prof. dr hab.	Jerzy	Wilkin	Kryzys finansowy czy kryzys systemu współczesnego kapitalizmu?	Wydział Ekonomiczno-Informatyczny UwB w Wilnie	Litwa
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Generation as a factor of social changes. The Polish case	Institute of Sociology, Russian Academy of Sciences	Rosja
Dr hab.	Józef	Kania	Agricultural Extension Systems in the European Union	Slovak University of Agriculture in Nitra	Słowacja
Dr hab.	Józef	Kania	Agricultural Extension - Extension and Extension Education	Slovak University of Agriculture in Nitra	Słowacja
Dr hab.	Józef	Kania	Changing Extension Systems within a Rapidly Changing Global Economy	Slovak University of Agriculture in Nitra	Słowacja
Dr hab.	Józef	Kania	Extension systems and the role of agricultural extension in the European Union	Slovak University of Agriculture in Nitra	Słowacja

Dr hab.	Józef	Kania	Agricultural Extension in Poland	Slovak University of Agriculture in Nitra	Słowacja
Dr hab.	Józef	Kania	Multifunctional rural development in EU countries	Slovak University of Agriculture in Nitra	Słowacja
Prof. dr hab.	Krystyna	Szafraniec	Education – labour market: problems of late and early modernity	Institute of European Studies, Vietnamese Academy of Social Sciences	Wietnam

Nagrody i wyróżnienia uzyskane przez pracowników IRWIR PAN w 2012 roku

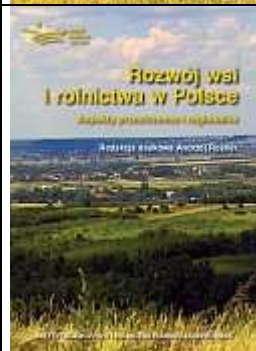
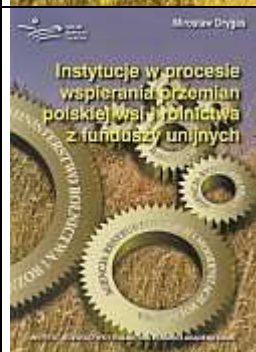
nazwa nagrody	za co przyznana	przez kogo	komu
Nagroda rektorska I stopnia	za pracę naukową	JM Rektor Uniwersytetu w Białymstoku	Dr hab. Artur Bołtromiuk
Nagroda rektorska III stopnia	za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne	JM Rektor Uniwersytetu Warszawskiego	Prof. dr hab. Maria Halamska
Nagroda rektorska zespołowa	za działalność organizacyjną	JM Rektor Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie	Dr hab. Józef Kania
Nagroda rektorska zespołowa I stopnia	za organizację XVIII Kongresu SERiA	JM Rektor Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu	Prof. dr hab. Barbara Kutkowska
Nagroda rektorska	za wybitne osiągnięcia organizacyjne	JM Rektor Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie	Prof. dr hab. Wiesław Musiał
Nagroda rektorska II stopnia	za osiągnięcia naukowe	JM Rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika	Prof. dr hab. Krystyna Szafraniec
Nagroda rektorska zespołowa III stopnia	za książkę <i>Wokół „Społeczności wiejskiej”. Etnografia Kazimierzy Zawistowicz-Adamskiej – kontynuacje i inspiracje.</i>	JM Rektor Uniwersytetu Łódzkiego	Prof. dr hab. Maria Wieruszewska

W 2012 roku pracownicy naukowcy IRWiR PAN opublikowali łącznie 95 pozycji, w tym: 6 książek (w tym: 2 autorskie i 4 pod redakcją naukową), **49 rozdziałów** w książkach (w tym dwa w języku obcym), **34 artykuły** naukowe w czasopismach recenzowanych (w tym 1 w czasopiśmie wyróżnionym w Journal Citation Reports i 2 w czasopismach wyróżnionych przez European Reference Index for the Humanities) oraz **7 artykułów** w innych

czasopiśmie krajowym popularno-naukowym (wykaz publikacji pracowników naukowych Instytutu zamieszczony jest w Aneksie).

Instytut kontynuował działalność wydawniczą publikując kwartalnik „Wieś i Rolnictwo” (w 2012 roku wydano 4 numery).

W 2012 roku kontynuowano wydawanie serii książkowej „Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa” (w 2012 roku opublikowano w niej 5 pozycji o łącznym nakładzie 1500 egzemplarzy). Są to następujące książki:

	Autor	Tytuł	Miejsce wydania, wydawnictwo
	Mirosław Drygas i Katarzyna Zawalińska (red.)	Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa	Warszawa, IRWiR PAN, seria: „Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa”
	Andrzej Rosner (red.)	Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej	Warszawa, IRWiR PAN, seria: „Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa”
	Andrzej Rosner (red.)	Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne	Warszawa, IRWiR PAN, seria: „Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa”
	Mirosław Drygas	Instytucje w procesie wspierania przemian polskiej wsi i rolnictwa z funduszy unijnych	Warszawa, IRWiR PAN, seria: „Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa”

	<p>Andrzej Rosner</p>	<p>Zmiany rozkładu przestrzennego zaludnienia obszarów wiejskich. Wiejskie obszary zmniejszające zaludnienie i koncentrujące ludność wiejską</p>	<p>Warszawa, IRWiR PAN, seria: „Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa”</p>
---	-----------------------	--	---

III. GŁÓWNE WYNIKI BADAŃ PROWADZONYCH W INSTYTUCIE W 2012 ROKU

Wnioski i rekomendacje wynikające z badań IRWiR PAN w 2012 roku

Badania IRWiR PAN w 2012 r. obejmowały swoją tematyką sześć głównych obszarów badawczych. Pierwszy poświęcony był zmianom w polityce rolnej w kontekście przyszłego kształtu WPR i podsumowaniu dotychczasowych doświadczeń z realizacji polityki rolnej w Polsce. Drugi obejmował zagadnienia zmieniającej się sytuacji ludności wiejskiej na rynku pracy w kontekście zachodzących zmian demograficznych, społeczno-ekonomicznych i edukacyjnych. Kolejny obszar badawczy dotyczył rozwoju obszarów wiejskich oraz determinant zróżnicowania przestrzennego. W czwartym obszarze badawczym zwrócono uwagę na główne procesy zachodzące w rolnictwie polskim oraz oczekiwany dalszy kierunek ich zmian. Następny obszar badań poruszał kwestie poświęcone ochronie środowiska przyrodniczego, takie jak postawy ekologiczne ludności wiejskiej oraz nowe narzędzia wspierania środowiska w ramach przyszłej WPR. Ostatni, duży blok badawczy stanowiły zagadnienia z zakresu społecznego rozwoju wsi, w tym: wiejskiego stylu życia, tożsamości ludności wiejskiej, kapitału społecznego, pojęć „wiejskości” i „rolniczości”, a także kultury wsi. Skrótowy opis głównych wyników prowadzonych badań oraz spis tematów badawczych przedstawiono poniżej.

1. Polityka rolna i rozwoju obszarów wiejskich

Unia Europejska ma bardzo duży potencjał produkcyjny w zakresie gospodarki żywnościowej, który powinien być wykorzystany dla poprawy sytuacji żywnościowej na świecie, a także dla wzmocnienia bezpieczeństwa żywnościowego w ramach samej UE. Cele i instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej zdominowane zostały przez „post-produkcyjną” koncepcję modelu europejskiego rolnictwa, w którym osłabiono bodźce do wzrostu produkcji rolnej na rzecz innych celów i funkcji rolnictwa. Kwestia bezpieczeństwa żywnościowego musi być na nowo zdefiniowana i powiązana z polityką rolną w skali krajowej i unijnej. W Europie, a zwłaszcza w nowych krajach członkowskich, występuje nadmierne tempo wyłączenia ziemi z użytkowania rolniczego. W Polsce też widoczny jest bardzo dynamiczny proces zmniejszania się zasobów ziemi rolnej w gospodarstwach rolnych – w latach 2002-

2010 powierzchnia UR w gospodarstwach ogółem zmniejszyła się o 1,4 mln ha, a więc o prawie 8%. Możliwe jest też zwiększenie produktywności ziemi rolniczej bez negatywnych skutków środowiskowych (tzw. zrównoważona intensyfikacja). Dla wzmocnienia produktywności europejskiego rolnictwa niezbędne jest przeprowadzenie reform Wspólnej Polityki Rolnej, w tym systemu płatności bezpośrednich, najważniejszego obecnie instrumentu wspierania rolnictwa unijnego.

Reforma WPR zmierza w kierunku renacjonalizacji polityki rolnej, jej zintegrowania z pozostałymi celami rozwojowymi UE oraz lepszego ukierunkowania na zakładane cele przy jednoczesnym zachowaniu pewnej elastyczności na poziomie krajowym. Reforma zakłada poszerzoną paletę zadań, przy jednoczesnym spadku udziału środków na finansowanie WPR zarówno w strukturze wspólnotowego budżetu, jak i w unijnym PKB. Na początku lat dziewięćdziesiątych udział ten wynosił 0,54%, w 2004 roku już 0,43%, a na rok 2013 planowane jest tylko 0,33% zakładanego łącznego unijnego PKB. Propozycja zamrożenia wydatków na poziomie nominalnym z 2013 roku, przy jednocześnie proponowanym zmniejszeniu udziału środków na WPR w całkowitym budżecie UE, przy równoczesnym poszerzeniu zadań i celów stojących przed tą polityką, wskazuje raczej na pewną zakamuflowaną formę jej renacjonalizacji. Bardzo ważnym elementem, choć dotychczas mało dyskutowanym, jest propozycja, aby działania i środki II filara WPR wraz ze środkami z innych funduszy unijnych, były włączone w ramy tzw. kontraktu partnerskiego, zawieranego z Komisją Europejską przez kraje członkowskie. Takie kompleksowe podejście powinno przyczynić się do większego zintegrowania polityk unijnych i skutkować wzrostem synergii interwencji publicznej oraz wyższą efektywnością wydatkowanych środków finansowych, wpisując się jednocześnie w realizację celów *Strategii Europa 2020*. Ponadto po raz pierwszy państwa członkowskie uzyskają możliwość przesuwania środków pomiędzy filarami, do 10% z I filara do II i 5% w przeciwnym kierunku. Zgodnie z propozycją KE nowy system płatności bezpośrednich będzie miał wielowarstwową strukturę, składającą się z fakultatywnych oraz obligatoryjnych płatności dla wszystkich krajów.

Postępujący proces dezagrarnizacji wskazuje na to, że oprócz polityki rolnej, kierowanej do kurczącej się grupy rolników, niezbędna staje się zróżnicowana regionalnie polityka rozwoju obszarów wiejskich. Polityka wiejska jest znacznie bardziej skomplikowana od polityki rolnej, której zasady są na ogół dobrze znane. Polityka wiejska musi bowiem obejmować wiele dziedzin życia związanych np. z edukacją, zdrowiem, rynkiem pracy, infrastrukturą, przedsiębiorczością itd. Powinna być polityką zintegrowaną, co jest zadaniem bardzo trudnym, gdyż poszczególne jej człony należą tradycyjnie do różnych resortów, które zazdrośnie strzegą swych kompetencji. Polityka wiejska jest nierozzerwalnie związana z koncepcją wielofunkcyjnego rozwoju. Aby wielofunkcyjny rozwój mógł się stać faktem, dany teren musi spełniać szereg warunków wymaganych dla rozwoju np. przedsiębiorczości tworzącej nowe miejsca pracy. Warunki te są trudne do spełnienia szczególnie na obszarach peryferyjnych. Dlatego realistyczne szanse na przyspieszony wielofunkcyjny rozwój części obszarów wiejskich należy oceniać z dużą rezerwą. Celem strategicznym na najbliższe lata powinno stać się ożywienie koniunktury gospodarczej w podupadających małych miastach i większych miejscowościach, które ze względu na swe położenie, tradycje, liczbę ludności, istniejącą już infrastrukturę itd., miałyby szanse na szybszy rozwój. Skupienie wydatków inwestycyjnych w przyszłych centrach rozwoju obszarów wiejskich w miejsce dotychczasowego ich rozpraszania przyniosłoby wymierne korzyści wszystkim mieszkańcom wsi. Jest to kwestia wyboru bardziej efektywnego wykorzystania środków unijnych, które powinny być przeznaczane w większym stopniu na rozwój niż na konsumpcję.

Wspólna Polityka Rolna skuteczniej wspiera rozwój gospodarczy gdy jej instrumenty ukierunkowane są na realizację konkretnych celów (jak w filarze II) i gdy jest udzielana w formie subsydiów inwestycyjnych (raczej niż transferów dochodowych czy subsydiów obszarowych). Filar II efektywniej wspiera rozwój gospodarczy niż filar I, co potwierdziło się we wszystkich badanych scenariuszach wsparcia WPR. Stając zatem przed dylematem alokacji funduszy między filarami lepiej zwiększać środki na filar II aniżeli na filar I, zwłaszcza iż nowa propozycja reformy WPR zakłada możliwość przesuwania funduszy między filarami (do 10% z I filara do II i 5% w przeciwnym kierunku). Mniejsza efektywność środków filara I wynika z jego mniejszego ukierunkowania (*targeting*), który nie wymusza inwestycji. Inaczej jest w przypadku filara II, gdzie cele działań są jasno zdefiniowane i wsparcie w dużej mierze udzielane jest na inwestycje. W propozycji reformy WPR według Komisji Europejskiej to 'zazielenianie' ma służyć między innymi zwiększeniu ukierunkowania filara I. Może to przełożyć się na wzrost dochodów rolniczych w Polsce ze względu na zmniejszenie się powierzchni upraw, które mimo jednoczesnego niewielkiego przyrostu plonów, prawdopodobnie spowoduje spadek produkcji i wzrost cen produktów rolnych, za co zapłacą konsumenci. Z badań wynika, że bardziej efektywnie przekładają się na rozwój gospodarczy działania o charakterze inwestycyjnym, aniżeli te o charakterze subsydiów obszarowych lub transferów dochodowych. Mając zatem do wyboru działania z *menu* Komisji Europejskiej, w miarę możliwości powinno się dążyć do wyboru prostych działań inwestycyjnych. W praktyce każde działanie może mieć bardziej lub mniej efektywną formę wsparcia, wszystko zależy od sformułowania kryteriów dostępu.

Pozytywnie należy ocenić rolę doradztwa rolniczego w procesie wykorzystywania środków WPR przez polskich rolników. W latach 2004-2006 doradcy ODR przygotowali 26,6% ogólnej liczby wniosków o dopłaty bezpośrednie, natomiast w latach 2007-2010 udział ten zwiększył się do 35,6%. Łącznie w latach 2004-2010 doradcy rolniczy przygotowali wnioski o płatności bezpośrednie na kwotę około 11,0 mld zł, w tym w latach 2007-2010 na kwotę 8 439,5 mln zł. W ramach SPO Rolnictwo 2004-2006 ODRy miały bardzo wysoki udział w przygotowaniu wniosków. W działaniu *Różnicowanie działalności...* wynosił on 69,3%, *Ułatwianie startu młodym rolnikom* 68,9%, *Inwestycje w gospodarstwach rolnych* 67,9%. Wartość tych wniosków opiewała łącznie na około 2,4 mld zł. W procesie wdrażania PROW 2004-2006 i PROW 2007-2013 (dane do 2010 r.) także bardzo wyraźnie zaznaczył się udział ośrodków doradztwa rolniczego. W przypadku planów rolno-środowiskowych ich udział w okresie 2004-2006 wynosił 77,8% (629,9 mln zł) i aż 91,6% (1 210,9 mln zł) w latach 2007-2010. W ramach PROW 2007-2013 za pierwsze cztery lata w działaniu *Modernizacja gospodarstw rolnych* udział ten wynosił 55,5% (3 324,1 mln zł), *Ułatwianie startu młodym rolnikom* 52,0% (705 mln zł), *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* 29,1% (352 mln zł), *Zwiększanie wartości dodanej...* 26,6% (1 725,0 mln zł).

2. Ludność wiejska: rynek pracy, demografia, edukacja

Tendencje zmian w strukturze zatrudnienia ludności wiejskiej w większości zmierzają w pożądanym kierunku: zmniejsza się liczba pracujących w gospodarstwie, zwiększa się odsetek pracujących poza gospodarstwem, następuje dywersyfikacja dochodów rolników. Ogólna liczba pracujących w swoim gospodarstwie rolnym zmniejszyła się z ok. 5044 tys. w 2005 r. do ok. 4450 tys. w 2010 r., tj. o 11,8%. W latach 2005-2007 spadek był minimalny (1,6%), zwiększając się wielokrotnie w okresie 2007-2010 (10,4%). Zmniejszyła się też liczba osób pracujących wyłącznie w gospodarstwie rolnym w relacji do ogólnej liczby pracujących w gospodarstwie odpowiednio z 65,7% w 2005 r. (BSGR 2005) do 64,0% w

2010 (PSR 2010). Liczba pracujących zmniejszyła się we wszystkich gospodarstwach do 30 ha UR, tym więcej im mniejsze gospodarstwo. Natomiast w większych gospodarstwach liczba pracujących wzrosła, najbardziej w gospodarstwach 50 ha i więcej. Zauważalny jest też wzrost odsetka pracujących poza gospodarstwem z 34,3% w 2005 r. do 35,4% i 36,0% w latach 2007 i 2010. Następuje też zwiększenie liczby indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących działalność pozarolniczą. Według danych PSR 2010 372,4 tys. gospodarstw indywidualnych prowadziło działalność pozarolniczą (opartą zarówno o zasoby gospodarstwa, jak też niezwiązaną z gospodarstwem), co stanowiło 19,7% ich udziału w gospodarstwach ogółem. Porównując rok 2010 z 2007, wzrost ten wyniósł, w liczbach absolutnych 34 387 osób, a w odniesieniu do ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą 5,5 p. p. Powyższe zmiany przełożyły się na wzrost znaczenia dochodów z pracy pozarolniczej w całkowitych dochodach gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego. Spośród wszystkich 1886,9 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego prowadzących działalność rolniczą niemal połowa (47,7%) oprócz dochodów z działalności rolniczej uzyskiwała dochody z pracy najemnej. Wzrost odsetka gospodarstw domowych uzyskujących dochody również z pracy poza gospodarstwem w latach 2005-2010 wyniósł 11,3 p. p. z działalności pozarolniczej i 6,2 p. p. z pracy najemnej. Wystąpił również wzrost liczby gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była praca pozarolnicza (wzrost o 4, 7 p. p. w 2010 r. w stosunku do 2005 r.) (PSR 2010 i BSGR 2005).

Jednym z głównych czynników niepełnego zatrudnienia (w tym ukrytego bezrobocia) w gospodarstwach rolnych jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Analiza czasu pracy wykazała, że w 2010 r. z ogólnej liczby osób pracujących w gospodarstwie rolnym kryterium osoby pełnozatrudnionej w gospodarstwie (tzw. rocznej jednostki pracy – RJP, ang. AWU) spełniało ok. 19%. Pozostali pracowali w niepełnym wymiarze, w tym ok. 63% pracowało mniej niż ½ RJP, z czego większość (ok. 46%) mniej niż ¼ RJP. Tak niski odsetek pełnozatrudnionych wiąże się z jednej strony z wysokim udziałem osób pracujących jednocześnie poza gospodarstwem. Jednak z drugiej strony niepełne zatrudnienie osiąga także wysoki poziom wśród osób pracujących wyłącznie w gospodarstwie, co wskazuje na ukryte bezrobocie. W 2007 r. tylko co piąta z tych osób pracowała w pełnym wymiarze, a ponad połowa (ok. 53%) pracowała mniej niż ½ RJP, w tym 34,3% mniej niż ¼ RJP. Odsetek pracujących w najniższym wymiarze czasu pracy maleje w miarę wzrostu obszaru gospodarstwa, jednak dopiero w gospodarstwach użytkujących przynajmniej 30 ha większość pracujących stanowią osoby pełnozatrudnione (52-53%). Dane te wskazują, że jednym z głównych czynników niepełnego zatrudnienia jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Ważną rolę odgrywa także stosunkowo wysoki w populacji pracujących wyłącznie w gospodarstwie udział kobiet i osób w wieku poprodukcyjnym. Jednak nawet wśród mężczyzn w wieku produkcyjnym większość stanowią osoby pracujące w niepełnym wymiarze czasu pracy. Doświadczenia innych krajów UE wskazują, że największy potencjał zmniejszenia i pełniejszego wykorzystania zasobów pracy w rolnictwie tkwi w procesach poprawy struktury obszarowej, które prowadzą nie tylko do zmniejszenia rolniczych zasobów pracy lecz także większej ich efektywności oraz poprawy ich struktury demograficznej i edukacyjnej. Znaczny potencjał tkwi także w dalszym wzroście zatrudnienia poza gospodarstwem, chociaż rezerwy w tym zakresie ogranicza stosunkowo stara struktura wieku i niski poziom wykształcenia osób pracujących wyłącznie w gospodarstwie.

Zmiany zachodzące w strukturze pracujących w rolnictwie dotyczą przede wszystkim wieku, płci i wykształcenia użytkowników gospodarstw. Najważniejsze spośród analizowanych zmian w strukturze pracujących według wieku, płci i wykształcenia dotyczą

populacji użytkowników gospodarstwa. Zmiany w strukturze wieku przebiegały w tej populacji głównie w dwóch kierunkach: zmniejszania się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej) z 17,1% w 2005 r. do 10,9% w 2010 r. oraz wzrostu odsetka osób w starszej grupie wieku produkcyjnego (45-64 lata) odpowiednio z 48,1% do 51,6%. Spadek odsetka użytkowników w wieku 65 lat i więcej i wzrost udziału starszych generacji wieku produkcyjnego miały miejsce prawie we wszystkich grupach obszarowych. Znaczną większość użytkowników stanowią mężczyźni, jednak ich udział wykazywał tendencję zniżkową z 67,6% w 2005 r. do 65,7% w 2010 r. Im mniejsze gospodarstwo, tym struktura wieku użytkowników jest młodsza, a struktura pod względem płci mniej sfeminizowana. W 2010 r. odsetek użytkowników w wieku 55 lat i więcej zmniejszał się z ok. 37-46% w gospodarstwach do 2 ha do ok. 15-17% w gospodarstwach od 30 ha, a odsetek kobiet wśród użytkowników od ok. 44-47% do 10-11%. Lata 2005-2010 przyniosły dalszą poprawę poziomu wykształcenia użytkowników. Udział posiadających wyższe wykształcenie zwiększył się w tym czasie z 5,5% do 10,2%, a średnie z 28,1% do 31,5%. Minimalnie zwiększył się odsetek użytkowników z wykształceniem zasadniczym zawodowym (z 37,4% do 37,5%), natomiast zmniejszył się z wykształceniem podstawowym i niższym (z 29,0% do 19,6%). W grupach obszarowych do 50 ha różnice poziomu wykształcenia są niewielkie, wyraźnie korzystnie wyróżniają się dopiero gospodarstwa o większej powierzchni.

Coraz większe znaczenie w kształtowaniu planów edukacyjnych młodzieży odgrywa specyfika regionalna, w tym dostępność instytucji edukacyjnych. To ona w znacznym stopniu decyduje o wyborach edukacyjnych młodzieży, a w konsekwencji o ich szansach życiowych. To ona w znacznym stopniu determinuje strategie edukacyjne i życiowe młodzieży. Jak pokazują badania, strategie te zależne są w znacznym stopniu od potencjału i szans, jakie oferuje młodzieży dany region. Im lepiej rozwinięty, oferujący urozmaicony wachlarz instytucji edukacyjnych, i co najważniejsze wysokie szanse na realizację własnych aspiracji i planów edukacyjnych i statusowych, tym dostrzec można większą siłę przyciągającą młodzież zdolną, zwłaszcza tę o wysokim poziomie aspiracji edukacyjnych. Takim regionem jest województwo dolnośląskie, z centralnym ośrodkiem jakim jest Wrocław. Nieco inaczej strategie życiowe konstruowane są przez młodzież zamieszkujejącą w województwie warmińsko-mazurskim, które jest wyraźnie gorzej rozwinięte pod względem gospodarczym, posiada też wyraźnie gorszą infrastrukturę edukacyjną, którą może zaoferować młodzieży. W konsekwencji region ten traci młodzież o najwyższych aspiracjach edukacyjnych i życiowych, w której opinii region ten nie daje nadziei/gwarancji na rozwój i karierę.

Zróźnicowanie poziomu edukacji na wsi jeszcze bardziej się pogłębiło po przekazaniu placówek oświatowych samorządom gmin. Procesy te były w znacznym stopniu konsekwencją niewystarczającego uwzględnienia w systemie finansowania oświaty – w szczególności na wsi – lokalnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych i demograficznych. Dodatkowe środki przeznaczone na kształcenie na wsi, dojazdy dzieci do szkół i rekompensaty w postaci subwencji wyrównawczej z tytułu niekorzystnych warunków środowiskowych w wielu gminach okazują się być niewystarczające. Splot niekorzystnych czynników o charakterze demograficznym (malejąca liczba dzieci i młodzieży w wieku szkolnym), gospodarczym (rolniczy charakter gminy, niskie dochody własne) i przestrzennym (duża powierzchnia gminy) sprawia, że w niektórych gminach nakłady na funkcjonowanie oświaty, stanowiące dominującą pozycję w budżecie, okazują się niewystarczające. O nieadekwatności wysokości transferów z budżetu centralnego do budżetów lokalnych świadczy fakt, że w wielu gminach subwencja oświatowa przeznaczana jest prawie w całości na wynagrodzenia personelu.

Najbardziej narażoną na wykluczenie grupą społeczną na wsi są kobiety wiejskie. W ich przypadku obserwuje się niższe dochody, większe ryzyko bezrobocia, zwiększone obowiązki związane z zapewnieniem opieki dzieciom i osobom starszym. Ubóstwo zagraża kobietom wiejskim częściej, ze względu na miejsce zamieszkania i płeć. W pierwszym przypadku dlatego, że tereny wiejskie są miejscem, gdzie zasięg ubóstwa jest większy niż w miastach i stale rośnie. W drugim przypadku, ponieważ tradycyjne wzorce ról społecznych i podziału pracy, obowiązujące w społecznościach wiejskich, przygotowują kobiety raczej do ról związanych z opieką i wychowywaniem, a także do prac pomocniczych w gospodarstwach rolnych, a nie do wypełniania samodzielnych ról zawodowych czy do aktywności społecznej lub politycznej.

3. Rozwój i zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich

Zmiany rozkładu zaludnienia wewnątrz układów lokalnych różnią się w zależności od typu obszarów wiejskich. Przyrasta liczba ludności zamieszkujących wsie stanowiące lokalne centra administracji (wsie gminne), jednak o ile dotyczy to wszystkich takich wsi w gminach wykazujących przyrost zaludnienia lub jego stabilizację, to w gminach zmniejszających zaludnienie tylko wsie relatywnie dużych. Niektóre mniejsze wsie gminne zmniejszyły zaludnienie, ale dynamika tego zjawiska była mniejsza niż zmniejszanie się zaludnienia całej gminy. Niezależnie więc od typu gminy wiejskiej obserwuje się umocnienie wagi demograficznej jednostek osadniczych centralnych w lokalnym układzie. W gminach zmniejszających zaludnienie najszybciej ubywa ludności we wsiach małych położonych peryferyjnie w stosunku do lokalnych centrów. W szczególności jeśli odległość ta przekracza 9-10 km proces ten jest stosunkowo bardzo dynamiczny, co wpływa również na strukturę mieszkańców według wieku. Zasadniczy wpływ wywiera tu selektywność procesów migracyjnych „wypływająca” młodzież z tego rodzaju wiosek. W niektórych przypadkach, jeśli odległość do lokalnego centrum jest duża, obserwuje się wzrost ciężenia do centrów sąsiednich gmin. Dotyczy to jednak głównie wsi relatywnie większych, mających ponad 100 mieszkańców. Wskaźnikiem przesuwania się tego ciężenia są dojazdy do pracy, szkół i sklepów. O ile w gminach zmniejszających zaludnienie następuje koncentracja ludności we wsiach centralnych (i ew. dużych, targowiskowych, parafialnych itp.) to w przypadku gmin zwiększających zaludnienie wzrasta ono zarówno we wsiach centralnych jak i peryferyjnych, najmniejsze zmiany zaludnienia występują natomiast we wsiach pasa pośredniego (poza takimi, przez które przechodzą główne szlaki komunikacyjne). Gminy tego typu położone są zazwyczaj w sąsiedztwie miast dużych i średniej wielkości, a przyrost zaludnienia dokonuje się głównie w wyniku migracji z miasta i w pewnym stopniu z odległych obszarów wiejskich. Dla migrantów przybywających do tego rodzaju gmin atrakcyjne miejsce do zamieszkania stanowią wsie centralne, dobrze wyposażone infrastrukturalnie, połączone siecią dróg (ew. również kolei podmiejskich) z sąsiednim miastem, ale również wsie małe, położone na uboczu od głównych ciągów komunikacyjnych, ale mające walory związane ze środowiskiem naturalnym. W przypadku tych wsi nie ma znaczenia dla nowych mieszkańców gorsze wyposażenie infrastrukturalne (sklepy, szkoły itp.) ani trudniejszy dojazd komunikacją publiczną do wsi centralnej i miasta.

Utrwała się podział Polski na część zachodnią, o wyższym relatywnie poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, i wschodnią, o pewnych cechach zapóźnień rozwojowych. Zasadniczo rozwój społeczno-gospodarczy zależny jest głównie od czynników lokalizacyjnych, tj. obecności silnego wielofunkcyjnego ośrodka gospodarczego. Prócz

typowych endogenicznych czynników rozwoju, które w przypadku obszarów wiejskich stanowią istotny bodziec ich zmian, wpływ na istniejący układ hierarchiczny gmin w Polsce wywarły czynniki egzogeniczne. Wśród nich w pierwszej kolejności wymienić należy zróżnicowane losy historyczne poszczególnych części kraju w okresie zaborów. Fakt ten wpłynął na ukształtowanie się pewnych typów obszarów wiejskich, o różnych strukturach społecznych i gospodarczych, różnicując ogólny rozkład oceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce. Można wykazać istnienie następujących typów obszarów wiejskich w Polsce: dwa typy gmin wielofunkcyjnych (typ 5 – wielofunkcyjność wynikająca z urbanizacji ekonomicznej i typ 4 – wielofunkcyjność z dominacją nowoczesnego rolnictwa, głównie rodzinnego); dwa typy gmin monofunkcyjnych (typ 1 – monofunkcyjność skrajna, oparta na rolnictwie rodzinnym i typ 2 – monofunkcyjność popegeerowska, oparta na najemnym rolnictwie wielkoobszarowym); oraz osobny typ 3 – gmin rozdrobnionego rolnictwa i mieszanych źródeł utrzymania, raczej bez wyraźnej specjalizacji gospodarczej. Typologia ta potwierdziła wielofunkcyjny charakter gospodarki w rejonach oddziaływania aglomeracji. Jednocześnie wskazała różnice między rozwojem w gminach wielofunkcyjnych wokół centrów przemysłowo-usługowych (typ 5), a w gminach gminami wielofunkcyjnych z nowoczesnym rolnictwem (typ 4), gdzie w obu przypadkach można stwierdzić wysoki poziom dezagraryzacji gospodarki lokalnej, ale przy różnym poziomie rozwoju funkcji rolniczej. Można zatem stwierdzić, że osiągnięcie tego samego celu rozwoju obszarów wiejskich odbywa się na polskiej wsi według różnych scenariuszy.

Procesy wymiany pokoleniowej przyspieszą wewnętrzną polaryzację wsi, co będzie oznaczało zarówno emergencję nowoczesnego rolnictwa i wiejskiej przedsiębiorczości, jak i poszerzanie się marginesów biedy, obsługiwanych przez transfery socjalne. Zmniejszenie się możliwości migracji zarobkowych do krajów UE, dotkniętych pod pewnymi względami o wiele poważniejszym załamaniem koniunktury niż Polska, może wyostriżyć problemy społeczne na wsi. Inercja w ożywianiu rynków pracy w rolniczych regionach będzie pogłębiać istniejące różnice między centrum a peryferiami. Stąd tak ważne są strategie zarządzania dużymi inwestycjami, które zapobiegałyby utrwalaniu się i pogłębianiu różnic między regionami – równie ważne jak inwestycje w rozwój sieci i infrastrukturę cyfrową na wsi, która nie tylko może odmienić perspektywy zawodowe młodego pokolenia, lecz również zmniejszyć obszary mentalnego, społecznego i obywatelskiego wykluczenia wiejskiej młodzieży.

Rozwój obszarów wiejskich następowałby szybciej gdyby udało się zaktywizować pokłady wiejskiej przedsiębiorczości i uruchomić ich endogeniczne zasoby. Dostęp do kapitału finansującego rozwój przedsiębiorstw, szczególnie mikro i małych, jest ważnym, ale nie najważniejszym czynnikiem stymulującym proces przedsiębiorczości. To raczej brak odpowiedniego otoczenia zewnętrznego, w tym brak wiedzy i doświadczenia w prowadzeniu własnego biznesu, a także bariery natury społeczno-kulturowej (brak odpowiednich wzorców i postaw przedsiębiorczych), czy brak edukacji szkolnej ograniczają możliwości zagospodarowania niewykorzystanej siły roboczej na wsi. Tymczasem w katalogu działań polskiego PROW brakuje wciąż instrumentów aktywizacji zawodowej, ale można odnaleźć ich załączki w RPO wojewódzkich, czy w PO KL. Skuteczne uruchomienie niewykorzystanych zasobów pracy, których jakość (wykształcenie, kompetencje cywilizacyjne, postawy przedsiębiorcze) jest stosunkowo niska, nie jest możliwe bez stworzenia kompleksowego systemu wsparcia (szkoleń i stałego doradztwa), kreującego korzystne środowisko zewnętrzne dla rozwoju wiejskiej przedsiębiorczości i uruchomienia endogenicznych zasobów. Postęp w tym zakresie będzie trudny do osiągnięcia. Analiza merytoryczna wskazuje, że od lat brakuje systemu wsparcia, który przygotowywałby

potencjalnych beneficjentów do starania się o pomoc unijną w ramach tych działań, czy też oferowałby wsparcie już po udzieleniu dotacji, aby zwiększyć trwałość efektów przyznanej pomocy.

Urbanizacja turystyczna wnosi namacalne i trwałe przeobrażenia środowiska wiejskiego, które następują w wymiarze przestrzennym, zarówno w morfologii, jak i fizjonomii wsi. Miejscowości położone w regionach turystycznych i podmiejskich rozrastają się wraz z upowszechnianiem zjawiska drugich domów i wyraźnym zmianom ulega ich kształt, na skutek budowy nowych drugich domów w atrakcyjnym przyrodniczo i krajobrazowo otoczeniu (bardzo często poza siedliskiem, tj. w koloniach drugich domów, a nawet samotnie). W przypadku wsi zlokalizowanych w regionach tradycyjnie rolniczych przemianom podlega nie tylko ich morfologia, ale i fizjonomia, jako że brak regulacji prawnych w tej kwestii umożliwia budowę drugich domów lub przebudowę opuszczonych (pustych) zabudowań, które architektonicznie i w zakresie zagospodarowania działki odbiegają niekiedy w znaczący sposób od tradycyjnego (lokalnego, regionalnego, wiejskiego) stylu budownictwa. Zwiększanie się liczby i/lub koncentracji drugich domów w miejscowości wiejskiej, to również w wielu przypadkach bardziej dynamiczny rozwój infrastruktury technicznej, a w następstwie wzrost dostępu do niej nie tylko mieszkańców sezonowych, ale i ludności stałej. Właściciele drugich domów, pomimo formalnego braku wpływu na lokalną politykę (jako mieszkańcy sezonowi nie mają prawa głosu w wyborach lokalnych w gminie/miejscu lokalizacji drugiego domu), stanowią niejednokrotnie wystarczająco liczną zbiorowość i jednocześnie znaczącą siłę, aby wpływać na decyzje podejmowane przez miejscowy samorząd. Wpływ ten obserwować można w działaniach wymuszających na lokalnej władzy realizację swoich roszczeń dotyczących zwykle poprawy dostępności komunikacyjnej (rozwoju sieci drogowej i podniesienia jej jakości), zaopatrzenia w wodę, gaz, możliwość odprowadzania ścieków, a także uruchomienia lub poprawy funkcjonowania komunikacji publicznej (w sezonie wakacyjnym) i podstawowych usług.

Zjawisko „drugich domów” przynosi zmiany w wymiarze demograficznym, stylu życia i w rozwoju lokalnym obszarów wiejskich. Zarówno w Polsce, jak i w innych krajach Europy Środkowej, właściciele drugich domów to przeważnie stali mieszkańcy dużych miast (w tym metropolii), charakteryzujący się typowo miejskimi cechami demograficznymi (relatywnie wysokim poziomem wykształcenia, wysoką specjalizacją zawodową, ale i często zaawansowani wiekowo). Stąd też przejawem urbanizacji w wymiarze demograficznym jest nie tylko sezonowy wzrost liczby ludności w miejscowości, w której koncentrują się drugie domy, ale do tego przeobrażenia odpowiednich struktur demograficznych, które przynajmniej w niektórych aspektach i do pewnego stopnia nabierają cech miejskich. Bardziej długofalowy charakter ma społeczny wymiar urbanizacji turystycznej, który ujawnia się w przemianach stylu życia i wyznawanych przez lokalną społeczność wartości upodabniających ich zachowania do tych powszechnych wśród ludności miejskiej (reprezentowanej przez mieszkańców drugich domów). Zakładać można, że wpływ ten jest znacznie trwalszy niż tylko zawężony do sezonu turystycznego, jako że nabyte (podpatrzone, wyuczone) wzorce zachowań mieszkańcy wsi realizują i rozpowszechniają w ramach lokalnej społeczności w ciągu roku, bez względu na przebywanie w niej mieszkańców drugich domów. Społeczny wymiar funkcjonowania drugich domów, a dokładniej spędzania czasu przez ich użytkowników, to także ich uczestnictwo w życiu społecznym wsi/gminy, czego egemplifikacją może być włączanie się ich w procesy decyzyjne na poziomie lokalnym (udział w konsultacjach społecznych, referendach, wnioskowanie do urzędników) w różnym zakresie (przestrzennym, społecznym, przyrodniczym etc.) lub budowanie lokalnego kapitału

społecznego (uczestnicząc w działaniach nieformalnych, udzielając się w stowarzyszeniach, akcjach społecznych itp.).

Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich musi być powiązane z przemianą funkcjonalną wsi. Na przykładzie gmin sudeckich można stwierdzić, że przemiany funkcjonalne ukierunkowują je jako gminy o funkcjach turystycznych i zróżnicowanym znaczeniu dla lokalnego przemysłu w strukturze gospodarki i zatrudnieniu. Nie występują tu gminy rolnicze, co związane jest z niską jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej obszarów górskich Sudetów. Znajduje to swój wyraz w dokumentach strategicznych gmin sudeckich. Wraz z popularyzacją nowych trendów w turystyce coraz większego znaczenia nabiera turystyka wiejska. Agroturystyka, w odróżnieniu od turystyki masowej, w niewielkim stopniu ingeruje w środowisko, można więc zaliczyć ją do form turystyki zrównoważonej. Podstawowym instrumentem realizacji celów zrównoważonego rozwoju terenów sudeckich jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, którego osie – gospodarcza, środowiskowa i społeczna – umożliwiają realizację koncepcji rozwoju zrównoważonego. Najwięcej środków finansowych na tereny sudeckie trafiło w ramach działań realizujących cel ekologiczny rozwoju zrównoważonego. Było to wsparcie z tytułu prowadzonych przez rolników programów rolno-środowiskowych i lokalizacji na obszarach ONW. W ramach PROW 2007-2013 działania ściśle związane z zachowaniem wysokiej jakości środowiska przyrodniczego mają istotne znaczenie w wykorzystaniu możliwości wparcia finansowego ze środków unijnych.

4. Zmiany strukturalne w rolnictwie polskim

Zbyt powolne przemiany w strukturze gospodarstw rolnych w Polsce skutkują tym, że rolnictwo polskie na tle krajów UE cechuje się bardzo niską produktywnością pracy, a także niską produktywnością ziemi i niezadowalającym poziomem produktywności kapitału. Wciąż zbyt dużo UR znajduje się w gospodarstwach małych obszarowo (29,2%), a wzrost powierzchni UR w gospodarstwach dużych obszarowo i ich udziału w strukturze UR ogółem jest zbyt wolny (wzrost o 0,53 mln ha, a udziału z 33,5% do 38,9%) w latach 2002-2010. Dynamika zmniejszania się liczby pracujących w gospodarstwach rolnych – spadek RJP (AWU) w latach 2007-2010 o około 7% – jest zdecydowanie za słaba, szczególnie w grupie gospodarstw małych i średnio obszarowych, a alokacja zasobów pracy w strukturze gospodarstw rolnych zdecydowanie niekorzystna. Średni poziom wyposażenia technicznego i technologicznego gospodarstw rolnych jest niski i brak jest w tym zakresie wyraźniejszej poprawy. Jednak pod tym względem widoczna jest silna polaryzacja. Większość gospodarstw dużych obszarowo, a w szczególności dużych ekonomicznie, dysponuje nowoczesnym wyposażeniem i stosuje nowoczesne technologie produkcji. Jednak grupa tych gospodarstw jest nieliczna i zwiększa się nadzwyczaj wolno.

Proces specjalizacji i koncentracji w gospodarstwach rolnych, mimo przyspieszenia w ostatnich latach, jest zbyt wolny, a osiągnięty poziom zbyt niski. W tym zakresie widoczny jest dualny rozwój. W grupie gospodarstw większych obszarowo i ekonomicznie postęp w procesie koncentracji i specjalizacji produkcji rolnej oraz poprawy produktywności roślin i zwierząt jest znaczący. Wyraźnie zmienia się charakter drobnych indywidualnych gospodarstw rolnych związanych z gospodarstwem domowym użytkownika gospodarstwa rolnego. Coraz większa część tych gospodarstw nie prowadzi działalności rolniczej, a jeśli prowadzi, to nie utrzymuje zwierząt gospodarskich i nie uprawia roślin. Takie gospodarstwa nie są już gospodarstwami tzw. samozaopatrzeniowymi, produkującymi na potrzeby własne. Znaczna ich część utrzymywana jest z różnych względów niezwiązanych z produkcją rolną (z

dopłat obszarowych, z powodu dużego siedliska z możliwością budowy domów dla dzieci, rekreacji, hobby, lokaty kapitału itp.).

Gospodarstwa mleczarskie w Polsce najprawdopodobniej stracą na likwidacji limitów produkcyjnych mleka, zyskają za to konsumenci. Szacuje się, że jeśli system kwotowania produkcji zostanie zniesiony w 2015 roku, to w 2020 roku cena skupu mleka w Polsce będzie o około 10% niższa w porównaniu do sytuacji, kiedy limity produkcyjne zostałyby utrzymane. Sytuację taką będzie powodować wzrost produkcji mleka, która, jak się przewiduje, po zniesieniu systemu kwot mlecznych ulegnie zwiększeniu od 3,5% do 5,5%. Prognozuje się także, że nie nastąpi wyrównanie cen skupu mleka pomiędzy krajami „starej piętnastki” (UE-15) a Polską, tzn. nadal będzie istniała wysoka rozbieżność pomiędzy ceną skupu w Polsce a w UE-15, (między 3,7 euro a 9,0 euro za 100 litrów mleka). Taka sytuacja może niekorzystnie wpłynąć na gospodarstwa polskie, ze względu na fakt wyrównywania się kosztów produkcji mleka pomiędzy gospodarstwami z państw UE-15 a gospodarstwami polskimi. Zatem przyszła sytuacja ekonomiczna gospodarstw mlecznych o niewielkim stadzie krów mlecznych nie będzie dla nich korzystna. Być może staną one przed wyborem zaprzestania dalszej działalności lub też jej powiększenia, co będzie wiązać się z poważnymi inwestycjami. Analiza zmian w dochodowości po likwidacji systemu kwotowania produkcji mleka w gospodarstwach posiadających 40 krów i około 150 krów wykazała, że do 2020 roku może nastąpić spadek dochodowości w tych gospodarstwach. Dochód rolniczy netto może być w tych gospodarstwach niższy nawet o 20-30% w porównaniu z rokiem 2014. Ogółem, dochód rolniczy polskich gospodarstw po likwidacji limitów produkcyjnych mleka może ulec zmniejszeniu w porównaniu z sytuacją, kiedy kwoty byłyby utrzymane i szacuje się zmniejszenie dochodu rolniczego Polski z tego tytułu od około 2,1% do 6,6%.

5. Ochrona środowiska przyrodniczego

W przyszłości troska o przyrodę może stać się bazą tożsamości zbiorowej i więzi ludności zamieszkującej wspólne terytorium, zwłaszcza charakteryzujące się bogatymi zasobami przyrodniczymi. Obecnie mieszkańców wsi różni stosunek do środowiska, wyrażający się w deklarowanych działaniach, opiniach, wiedzy, a dotyczy on nawet osób o postawie proekologicznej. Generalnie można wyróżnić istnienie dwóch typów mieszkańców wsi ze względu na cechy ich postawy proekologicznej. Typ pierwszy oparty jest na przedracjonalnych postawach z wyraźną dominacją komponentu emocjonalno-oceniającego i behawioralnego. W tej kategorii tradycyjna gospodarność i oszczędność oraz powściągliwość w konsumpcji – nabywaniu i użytkowaniu rzeczy, zwłaszcza o prestiżowym znaczeniu – sprzyjają zachowaniom przyjaznym wobec środowiska, a użytkowane zasoby nie zwiększają antropopresji. Większa jest w tej grupie odporność na oferty rynkowe wsparte reklamami, jeśli zaś budzą aspiracje do ich posiadania, to stan zamożności lub/i dotychczas ukształtowane nawyki nie „pozwalają” na ich nabycie, co jednak nie wywołuje frustracji. Ten rodzaj postawy dotyczy w większości starszych mieszkańców wsi. Typ drugi mieszkańców charakteryzują postawy oparte w większej mierze na komponencie poznawczym, czyli racjonalnych najczęściej przesłankach, nierzadko o charakterze ekonomicznym. Ludność w tej kategorii charakteryzuje lepsze wykształcenie, wyższy status materialny i społeczny. Przed szkodliwym dla środowiska zachowaniem powstrzymuje ich wiedza i „poprawność ekologiczna”, bo przyjmują za obowiązujące normy troskę o naturę, a nawet modę na zachowania proekologiczne i opieranie się konsumeryzmowi. Zaproponowany podział nie ma jednak charakteru oceniającego, bo każdy z tych typów ma własne racje i uzasadnienia, które weryfikują decyzje administracyjne i polityczne dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich

nawet na szczeblu UE. Najważniejsze, że oba typy wykazują troskę o środowisko, co może stać się podstawą wspólnej ich tożsamości w przyszłości.

Nową formą wsparcia środowiska będą w następnym okresie budżetowym „Płatności dla obszarów Natura 2000”, jednak przed ich wprowadzeniem trzeba będzie rozstrzygnąć dylematy dotyczące form i zasad ich udzielania. Wśród nich można wskazać m.in. samą koncepcję (formułę) płatności: jednolita czy zróżnicowana, a jeśli zróżnicowana to w jaki sposób (kraj/regiony, trwałe użytki zielone/grunty orne/inne kategorie, cenne/mniej cenne siedliska); pozostawienie czy rezygnacja z wymogów sporządzania planu rolno-środowiskowego i dokumentacji przyrodniczej; powiązanie czy rozdzielenie nowej płatności z programem rolno-środowiskowym (pakietem 5. i pozostałymi pakietami); brak szczegółowych i ogólnych danych o „cennieści” siedlisk i gatunków. W sferze instytucjonalnej widoczny jest słaby przepływ informacji, brak ścisłej współpracy między instytucjami centralnymi odpowiedzialnymi za wieś i rolnictwo oraz tereny chronione.

Nowe płatności dla obszarów Natura 2000 będą spełniały zróżnicowane role, w zależności od wielkości gospodarstw. W mniejszych gospodarstwach będą mieć charakter zachęty do kontynuacji ekstensywnej uprawy roślin i chowu zwierząt, podjęcia usług na rzecz środowiska, np. w postaci pożądanego przyrodniczo zabiegów agrotechnicznych. W średniej wielkości podmiotach omawiane wsparcie także będzie stanowić zachętę do wyboru ekstensywnych metod produkcji, ale równocześnie będzie pełnić rolę rekompensaty utraconych możliwości intensyfikacji i kosztów ograniczeń gospodarowania. Ta druga funkcja – rekompensaty, tym razem za realne ograniczenia intensyfikacji – będzie pełnić zapewne kluczową rolę przy podejmowaniu decyzji ekonomicznych w dużych gospodarstwach. Wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstwa płatności dla obszarów Natura 2000 tracą bowiem na znaczeniu jako zachęta do kontynuacji ekstensywnego rolniczego użytkowania gruntów, natomiast rośnie ich rola jako rekompensaty za ponoszone dodatkowe koszty.

6. Społeczny rozwój wsi

Dystans między „życiem wiejskim” a jego miejskim odpowiednikiem ciągle istnieje, ale jego wielkość znacznie zmalała. Poszukiwanie empirycznych cech definiujących „życie wiejskie” jako pewien szczególny sposób życia, prowadzi w stronę „pre-modernistycznej narracji” (wg Podedwornej), gdzie wieś utożsamiana jest z gorszymi cywilizacyjnie warunkami życia i dochodami, gorszym wykształceniem, obecnością rolnictwa i rolników. Ten dystans jednak znacznie maleje – dotyczy to warunków mieszkaniowych i podstawowego wyposażenia gospodarstwa domowego. Ciągle istnieje znaczny dystans w wysokości dochodów, ale i koszty utrzymania są na wsi relatywnie niższe. Wieś ma nieco inną strukturę wydatków, a zwłaszcza strukturę codziennej diety. Tu znaczące odmienności odnotowuje się w grupie rolników. Odmienności te potwierdzają także zachowania związane z pracą: jej czas bardziej lub mniej restrykcyjny, dojazdy. Także – sposoby wykorzystania czasu wolnego, poświęcanego rodzinie i dzieciom. Tu jednak rysują się pewne odmienności w sposobach życia. Na wsi mieszkają przedstawiciele różnych kategorii zawodowych a rolnicy nie są już grupą dominującą w strukturze społecznej wsi. Rosnącą kategorią społeczną jest klasa średnia. Prawdopodobnie to raczej przynależność do wydzielonych kategorii strukturalnych i grup społeczno-zawodowych (klasa średnia wyższa, klasa średnia niższa, pracownicy usług, rolnicy, robotnicy wykwalifikowani, robotnicy niewykwalifikowani, inni) bardziej różnicuje sposoby życia niż samo miejsce zamieszkania (wieś czy miasto), a czynnikiem najbardziej różnicującym style życia jest obecnie zamożność.

Istnieje duże podobieństwo tego, co preferują w życiu młodzi mieszkańcy wsi w porównaniu do preferencji mieszkańców miast. Koncentracja na wartościach afiliacyjnych, dobrze płatnej i dającej satysfakcję pracy oraz styl życia odwołujący się do konsumpcji są to najczęściej podkreślane dążenia życiowe. Zasadnicze pytanie dotyczy jednak szans na ich realizację. Te w największym stopniu różnicuje wykształcenie. Dziś młodzież wiejska wykazuje się zdecydowanie lepszymi charakterystykami edukacyjnymi aniżeli to miało miejsce jeszcze w minionej dekadzie. Jest bardziej mobilna zawodowo i przestrzennie, co przy wymagającym rynku pracy jest bardzo ważne. Cechą wyróżniającą wiejskiej młodzieży jest stosowanie przez nią strategii kroczących, pozwalających na stopniowe pokonywanie dystansu kulturowego, jaki dzieli ją od pozycji, do jakich aspiruje. Jednocześnie cechuje ją nadmierny lęk przed ryzykiem. Młodzi mieszkańcy wsi częściej wybierają szkoły/uczelnie łatwiej dostępne, o niższej renomie, częściej wycofują się ze śmiałych planów edukacyjnych (mimo, że ich predyspozycje intelektualne za tym nie przemawiają), częściej też orientują się na kariery bardzo konwencjonalne, którymi sami są rozczarowani (wymowny przykład uzdolnionej wiejskiej młodzieży, która wybiera elitarne licea ogólnokształcące).

Wieś zyskuje na atrakcyjności nie tylko wśród zamożnych mieszkańców miast, lecz także wśród mieszkańców wsi. Poglądy społeczności wiejskich na przyszłość polskiego rolnictwa pokazują, że ich społeczne identyfikacje nadal wiążą się z rolniczą (w drugiej kolejności – z przyrodniczą) funkcją wsi, a rodzinne gospodarstwa są zdecydowanie bardziej akceptowane niż wielkie, towarowe przedsiębiorstwa rolne. Co istotne i nowe, wyraźnie obecna jest w opiniach rolników oraz mieszkańców wsi pozytywna identyfikacja z ochroną środowiska, która wyraża się w przekonaniu, iż przyszłością polskiego rolnictwa powinna być ekologiczna, „naturalna” produkcja żywności. To, co zbliża miejskie i wiejskie społeczności, to poziom kapitału społecznego, który na polskiej wsi ulega wyraźniej poprawie. Szczególnie widoczny jest wzrost akceptacji dla współpracy i współdziałania mieszkańców wsi (od 2011 roku o 11 pkt. proc.) oraz rolników (o 19 pkt. proc.). Jednak charakter kapitału społecznego polskiej wsi jest nadal bardziej wspólnotowy i zorientowany na własne środowisko rodzinne, parafialne i sąsiedzkie, niż ma to miejsce w wielkich miastach. Tak więc tradycyjne identyfikacje wciąż konstruują społeczną tożsamość mieszkańców wsi, nawet jeśli przyrodę zastępuje ekologia, spółdzielczość – grupy producenckie, a tradycję – regionalne produkty certyfikowane przez UE.

Różnice interpretacyjne, jakie narosły wokół terminów „wiejskość” i „rolniczość” mają swoje odniesienia do problemu tożsamości ludności wiejskiej. W dyskursie publicznym pojawiają się one jako para określeń niezbieżnych, niekomplementarnych, nawet opozycyjnych. Są rozumiane przeciwstawnie, jak w popularnej opinii na początku okresu transformacji, gdy dało się słyszeć pogląd, że wieś jest naszą szansą, lecz rolnictwo mamy złe. Zauważmy jednak, że „rolniczość” interpretowana być może jako sposób życia, a nawet styl życia rolników i wówczas kieruje uwagę na te sfery codzienności, w których manifestują się sensy, znaczenia, symbole i wartości ważne dla tożsamości społecznej rolników i które są albo bliższe etosowi gospodarza albo producenta. W pierwszym przypadku interpretacje odsyłają do zasobu wiedzy lokalnej, także tradycyjnej, który pozwala na inteligentne gospodarowanie, a więc uzdatnianie do uprawy ziemi i hodowli zwierząt, a nie wyłącznie do towarowej produkcji. Rolniczość ma w wiejskości swego sprzymierzeńca, a nie konkurenta. Taka rolniczość potrzebuje wiejskości jako środowiska przyrodniczego i kulturowego. To znaczy, że też potrzebuje lokalnej społeczności, w której ludzie znający się nawzajem zamieszkują na wspólnym terenie, tu realizują swoje główne aktywności życiowe, uczestniczą

czynnie w tworzeniu dobra wspólnego. Trzeba przypomnieć, że bez oparcia wzorów zaangażowań obywatelskich w lokalnym środowisku i na trwałych podstawach, będzie istniało zagrożenie, iż demokracja ufundowana na instytucjach „tworzonych” a nie „rosnących” stanie się fasadową demokracją chwili obecnej.

Rolnikom nadal z trudem przychodzi wspólna aktywność na polu gospodarczym i społecznym. Rolnicy po traumie kolektywizacji z drugiej połowy dwudziestego wieku nie mogą przekonać się do wspólnej aktywności. Ponadto nowi mieszkańcy przynoszą z miasta typowe dla środowisk zurbanizowanych anonimowe relacje międzyludzkie i z dużym trudem włączają się w życie społeczności wiejskich. Tradycyjne wiejskie organizacje, jak np. kółka rolnicze, wyraźnie tracą swoją bazę funkcjonowania. Pewną nadzieją są wciąż aktywne i zorganizowane ochotnicze straże pożarne oraz koła gospodyń wiejskich, które coraz częściej przyjmują nową formę prawną stowarzyszenia (wcześniej praktycznie wszystkie były częścią struktur kółek rolniczych). Jednak nawet w porównaniu z czasami sprzed 1990 roku wyraźnie widać, że podupadają wiejskie organizacje sportowe oraz tracą na znaczeniu organizacje kościelne. Nowe stowarzyszenia organizujące życie wsi powstają dla pozyskania unijnych dotacji, a w niektórych miejscach, aby prowadzić likwidowane przez samorządy wiejskie szkoły. W końcu szansą na dynamiczne przemiany społeczności wiejskich miały być programy unijne, takie jak odnowa wsi i LEADER, które miały wspierać rozwój kapitału społecznego lokalnych wspólnot. Jednak nowe ale puste świetlice, boiska i place zabaw już dzisiaj stanowią dowód, że same inwestycje nie przyczyniają się do wzrostu kapitału społecznego i potrzebne są o wiele głębsze działania.

Istniejące w etnologii i socjologii koncepcje kultury wsi są nieadekwatne wobec aktualnej rzeczywistości. Zarówno postrzeganie kultury w wiejskich społecznościach lokalnych przez pryzmat „folkloru”, jak i „uczestnictwa w kulturze” nie oddają specyfiki obecnej sytuacji, którą coraz częściej proponuje się analizować w kategoriach „praktyk” i „doświadczenia”. W przeciwieństwie do ujęć opartych o paradygmat komunikacji (świadomy przekaz przez Nadawcę treści zawierających określone znaczenia i następnie ich świadome dekodowanie przez Odbiorców, dysponujących określonym poziomem kompetencji) nowe podejścia akcentują wagę zmysłowego doświadczenia wytworów kultury i ich funkcję socjocentryczną. Współczesne badania nad kulturą w małych miejscowościach pokazują, że największą popularnością cieszą się obecnie festyny. Odbywają się one w przestrzeni publicznej i skupiają zróżnicowane audytorium (funkcja „relacyjenna”), są „wielozmysłowe” (bo oferują nie tylko doznania związane ze sztuką, ale połączone są z intensywnymi kontaktami międzyludzkimi i konsumpcją) i „energetyczne” (tzn. rozbudzają emocje). Wszystkie te okoliczności przesadzają o potrzebie analizowania zjawisk kulturowych nie w kategoriach pojęciowych (inteligibilnych), ale sensualnych (organoleptycznych), co staje się wyraźną tendencją współczesnej światowej humanistyki.

IV. PROJEKTY BADAWCZE „GRANTY”

Projekty badawcze krajowe finansowane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: 3

Tytuł projektu	Kierownik	Okres realizacji
Determinanty zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich w Polsce. Problem realizacji polityki spójności w skali regionalnej a spójność czy polaryzacja wewnątrz-regionalnych układów lokalnych. Regionalne centra rozwoju a kształtowanie się obszarów peryferyjnych w koncepcji rozwoju regionalnego polityki spójności.	dr Monika Stanny	2008-2013
Instytucje w procesie przemian strukturalnych i społeczno-ekonomicznych na polskiej wsi i w rolnictwie w świetle wsparcia unijnego.	dr Mirosław Drygas	2009-2012
Wiejskie obszary depopulacyjne. Delimitacja i charakterystyka. Próba wieloczynnikowej delimitacji obszarów depresji demograficznej oraz charakterystyka struktury gospodarczej i społecznej tych obszarów.	prof. dr hab. Andrzej Rosner	2009-2012

Projekt badawczy finansowany ze środków Międzynarodowego Centrum Szkolenia i Doradztwa zlecony bezpośrednio IRWiR PAN

Tytuł projektu	Kierownik	Okres realizacji
Studia podyplomowe prowadzone wspólnie z Międzynarodowym Centrum Szkolenia i Doradztwa – zakończone 111 dyplomami	prof. dr hab. Andrzej Rosner	2012

Projekt badawczy finansowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej

Tytuł projektu	Kierownik	Okres realizacji
Monitoring Rozwoju Obszarów Wiejskich	dr Monika Stanny	2012-2016

Projekty badawcze finansowane przez instytucje zagraniczne

Tytuł projektu	Kierownik	Okres realizacji
Działanie lokalne i rozwój terytorialny w Europie Środkowej (ALDETEC) – koordynowany przez CEFRES (Francuskie Centrum Badań Społecznych)	prof. dr hab. Maria Halamska	2009-2013

Common Agricultural Policy Regional Impact – The Rural Development Dimension Nr KBBE-2008-1-4-04	dr hab. Katarzyna Zawalińska	2009-2013
---	------------------------------	-----------

Projekty badawcze (granty) zakończone w 2012 roku

1. Instytucje w procesie przemian strukturalnych i społeczno-ekonomicznych na polskiej wsi i w rolnictwie w świetle wsparcia unijnego. N N112 129036

Kierownik projektu: dr Mirosław Drygas

Realizacja projektu obejmowała okres: 2009-2012

Wyniki badań zostały przedstawione w formie 36 referatów wygłoszonych przez uczestników projektu na konferencjach krajowych i zagranicznych, w tym na konferencji podsumowującej projekt badawczy, która odbyła się 19 czerwca 2012 r. w Krakowie. Ponadto wyniki badań zostały zawarte w książce: M. Drygas „Instytucje w procesie wspierania przemian polskiej wsi i rolnictwa z funduszy unijnych”, Warszawa 2012.

Integracja sektora rolnego z Unią Europejską (UE) wiązała się z koniecznością zbudowania systemu instytucjonalnego¹, odpowiedzialnego za wdrażanie wsparcia finansowego w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR). W polskim ISAWU centralną instytucją, pełniącą funkcję akredytowanej agencji płatniczej jest ARiMR. Już ponad dziesięcioletni okres funkcjonowania ISAWU można ocenić pozytywnie. Przez cały ten okres, począwszy od przedakcesyjnego Programu SAPARD, wsparcie z budżetu wspólnotowego było w praktyce wykorzystywane w około 100%. Stan zaawansowania PROW 2007-2013 wskazuje, że i w tym przypadku będzie podobnie.

W UE funkcjonują trzy typy systemów wdrażania programów finansowanych z WPR: scentralizowany, zdecentralizowany i mieszany. W systemie scentralizowanym polityka wobec wsi i rolnictwa, programy wsparcia i zasady ich wdrażania, jak i sam proces dystrybucji środków pomiędzy beneficjentów jest kompetencją administracji centralnej. Do tego typu systemów można zaliczyć polskie ISAWU, w którym kluczowe decyzje odnośnie struktury instrumentarium programów operacyjnych, podziału budżetu przeznaczanego na ich realizację, jak również zdefiniowanie w prawie krajowym zasad wdrażania są domeną MRiRW.

Wyniki analizy funkcjonowania polskiego ISAWU przeprowadzonej na podstawie PROW 2004-2006 pozwalają stwierdzić, że system zapewniał coraz sprawniejsze i skuteczniejsze wydatkowanie środków wspólnotowych.

Zarządzanie finansami PROW wymagało dużej sprawności i elastyczności w precyzyjnym prognozowaniu zapotrzebowania na środki w korelacji ze zmieniającym się kursem wymiany EUR na PLN oraz alokacjami funduszy na poszczególne instrumenty i na kolejne lata realizacji programu. Koncentrowało się ono na dwóch celach: zapewnieniu płynności dokonywania wypłat oraz maksymalizacji wykorzystania funduszy programu. Analiza wykazała, że zarządzanie finansami PROW było mocną stroną ściśle współpracujących w tej kwestii instytucji, tj. MRiRW, ARiMR i Zespołu-Komitetu ds. Monitorowania PROW. Dobra współpraca tych instytucji sprawiła, że budżet programu został wykorzystany w 99,95%.

Badania wykazały, że ARiMR można zaliczyć do grona instytucji uznawanych za efektywnie, realizujących swoje zadania statutowe przy relatywnie uzasadnionych,

¹ System kilkunastu współdziałających instytucji, organizacji i podmiotów włączonych w szeroko rozumiany proces wdrażania wsparcia unijnego dla wsi i rolnictwa określono jako Instytucjonalny System Absorpcji Wsparcia Unijnego (ISAWU).

stosunkowo niskich kosztach transakcyjnych. Skumulowany wskaźnik kosztochłonności dystrybucji wsparcia unijnego, wyrażany relacją łącznych kosztów funkcjonowania ARiMR w latach 2005-2011 do sumy wypłaconych kwot, wyniósł 6,7%, natomiast w 2011 r. ukształtował się na poziomie 4,1%.

Istotną rolę w realizacji programów UE odgrywały ośrodki doradztwa rolniczego (ODR), mające znaczący udział w liczbie wniosków przygotowanych dla rolników. Niestety począwszy od 2006 r. notuje się stałą tendencję do redukcji zatrudnienia. W kontekście projektu reformy WPR i wynikających z tego nowych zadań dla doradztwa, rodzi to poważne zagrożenia dla sprawnej realizacji programów UE po 2013 roku. Koniecznym jest więc odwrócenie wspomnianego trendu oraz wypełnienie wymogów UE obligujących kraje członkowskie do tworzenia silnego systemu doradztwa rolniczego.

Jako słabość systemową, szczególnie w pierwszym okresie członkostwa można uznać proces budowy programów operacyjnych. Wynikało to z braku zintegrowanej długofalowej strategii rozwoju wsi i rolnictwa, niewielkich doświadczeń krajowych w konstruowaniu wieloletnich programów operacyjnych, trudności w dokonywaniu racjonalnego wyboru instrumentarium odzwierciedlającego priorytetowe potrzeby sektora rolnego, co wiązało się z dalece niedostatecznym wykorzystaniem krajowego intelektualnego potencjału naukowo - badawczego.

Analiza propozycji zawartych w pakiecie projektów rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej z 12 października 2011 roku oraz aktualny stan dyskusji na kształtem WPR na lata 2014-2020 uzasadniają tezę, że szeroki zakres koniecznych dostosowań, w tym systemu informatycznego ARiMR, w sytuacji braku ostatecznych decyzji na forum UE, nie pozwolą na ich pełne wdrożenie przed końcem 2013 roku.

Symulacje modelowe różnych scenariuszy wydatkowania środków unijnych wykazały, że większe makroekonomiczne efekty można uzyskać zwiększając wielkość funduszy w II filarze kosztem I filara WPR, wskutek zwiększania udziału w finansowaniu instrumentów inwestycyjnych.

W latach 2003-2011 zaobserwowano w Polsce szybki wzrost liczby gospodarstw ekologicznych z 2286 do 23341, a powierzchnia pod uprawami wzrosła z 61 tys. do 573,7 tys. ha użytków rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa ekologicznego wyniosła 24,48 ha. Na podstawie badań można wnioskować, że było to raczej efektem silnego wsparcia finansowego z programów unijnych i kalkulacji ekonomicznej rolników, aniżeli chęci gospodarowania w zgodzie z wymogami zasady cross-compliance i ochrony środowiska.

Uwzględniając globalne tendencje rozwoju rolnictwa ekologicznego należy sądzić, że Polska w najbliższych latach może zostać na rynku międzynarodowym znaczącym producentem i eksporterem żywności jakości ekologicznej.

Wykazano, że podstawą dla trwałego rozwoju lokalnego na poziomie gminy jest wypracowanie wraz z jej mieszkańcami strategii jej rozwoju, a także wdrożenie zasady good governance ogniskującej się na partycypacyjnym podejściu, a więc udziale interesariuszy i współpracy z władzami zarówno na etapie ustalenia celów, jak i ich weryfikacji pod wpływem bieżących i przewidywanych uwarunkowań.

Stwierdzono też, że strategię gmin w większym stopniu koncentrują się na poprawie warunków życia społeczności lokalnych niż na tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu. W praktycznych działaniach gmin niską rangę miały zarządzanie przestrzenią i ład przestrzenny, choć były obecne w przyjętych strategiach i programach działania. Podstawowym instrumentem wspierania przedsiębiorczości w gminach były ulgi w podatkach i opłatach lokalnych.

Analiza rozkładu gospodarstw według wielkości ekonomicznej wykazuje, że w Polsce do kategorii bardzo małych i małych zalicza się blisko 85,0% gospodarstw. Tak duży udział bardzo małych i małych ekonomicznie gospodarstw oraz bardzo skromny dużych i

bardzo dużych świadczy o wielkiej słabości strukturalnej polskiego rolnictwa i niewydolności dochodowej większości gospodarstw rolnych.

Od czasu wejścia Polski do UE dochody uzyskiwane przez rolników są w znaczący sposób uwarunkowane pozarynkowym wsparciem finansowym w ramach WPR. Przeciętny poziom dochodu netto z gospodarstwa rolnego, był w większym stopniu uwarunkowany mechanizmami wsparcia pozarynkowego, niż jego działalnością operacyjną.

Kwoty dopłat bezpośrednich stanowiły od 18,2% do 25,4% wartości zrealizowanej na rynku produkcji. W tym kontekście można postawić tezę, że aby utrzymać dochody rolników na takim samym poziomie bez wsparcia z tytułu dopłat bezpośrednich, konieczne byłoby podniesienie poziomu cen produktów wytwarzanych przez gospodarstwa z analizowanych regionów w przedziale od 18,2% do 25,4%. W 2010 r. wsparcie to przekraczało 50% zrealizowanego dochodu gospodarstw będących w polu obserwacji FADN, wahając się od 52,7% dla Mazowsza i Podlasia do 72,9% dla Pomorza i Mazur.

W przypadku gospodarstw funkcjonujących na obszarach górzystych w Karpatach i Sudetach udział dopłat w dochodzie z gospodarstwa rolniczego wynosił w badanej próbie 43,7%, przy czym w tych pierwszych 32,9% a w drugich 53,9%. W strukturze dopłat dominowały dopłaty bezpośrednie, stanowiąc około 40% uzyskanego wsparcia.

Analiza wykazała, że około 49% dopłat przeznaczana była na cele konsumpcyjne, natomiast około 51% na inwestycje. Udział dopłat przeznaczanych na inwestycje był relatywnie wyższy w gospodarstwach karpaccich – 60,7%, niż w sudeckich – 32,7%. Z reguły udział ten był wyższy w gospodarstwach większych obszarowo i o większej wielkości ekonomicznej.

2. Wiejskie obszary depopulacyjne. Delimitacja i charakterystyka. Próba wieloczynnikowej delimitacji obszarów depresji demograficznej oraz charakterystyka struktury gospodarczej i społecznej tych obszarów. N N114 122337

Kierownik projektu: prof. dr hab. Andrzej Rosner

Realizacja projektu obejmowała okres: 2009-2012

Przeprowadzone badania dotyczyły zmian rozkładu przestrzennego zaludnienia obszarów wiejskich, ich kierunków, mechanizmów oraz konsekwencji dla lokalnych struktur demograficznych, gospodarczych i społecznych. Przeprowadzono je w agregacji gminami oraz dodatkowo przebadano tendencje zmian zaludnienia wewnątrzgminnego.

Uzyskane wyniki wskazują, że pod względem gęstości zaludnienia obszary wiejskie są w trakcie procesu wzrostu zróżnicowania: rejony kraju o niższej gęstości zaludnienia obszarów wiejskich w dalszym ciągu mieszkańców tracą, a o wysokiej gęstości – zyskują. Główny mechanizm dokonujących się zmian związany jest z procesami migracyjnymi odbywającymi się w przekroju wieś – miasto. Pozostałe czynniki to migracje między wsiami oraz różnice wskaźników ruchu naturalnego. Jednak migracjom wieś – miasto można przypisać ok. 80% odpowiedzialności za przestrzenne różnicowanie się zaludnienia wsi i struktur demograficznych mieszkańców.

W skali kraju saldo migracji wieś – miasto jest niewielkie, bliskie możliwemu błędowi statystycznemu (statystyka GUS opiera się na danych o przemeldowaniach ludności). Jest ono jednak wynikiem zbliżonej wielkości strumienia ze wsi do miast i z miast na wieś, przy czym każdy z tych strumieni to w granicach ok. 100 tys. osób rocznie. Problem polega na tym, że strumień ze wsi do miast wypływa z obszarów innych, niż ten, do którego kieruje się napływ z miast. Znana z wielu opracowań selekcyjność procesów migracyjnych powoduje specyficzne różnice struktur demograficznych między obszarami długotrwale odplywowymi i naplywowymi.

Obszary zmniejszające zaludnienie to północna oraz środkowa część pogranicza wschodniego (na południu w przybliżeniu do granicy dawnej Galicji), a także obszary wiejskie Polski centralnej i wschodniej położone peryferyjnie w stosunku do miast dużych i średniej wielkości. Na tym terenie obserwuje się pasy gmin zmniejszających zaludnienie ciągnące się wzdłuż granic wojewódzkich (czasem wzdłuż granic województw sprzed reformy podziału administracyjnego). Gminy zmniejszające zaludnienie (poza nielicznymi, wyjątkowymi) nie występują na terenie Wielkopolski, a na terenie Ziemi Odzyskanych tylko w rejonach największego zgrupowania dawnych PGR-ów.

Zmniejszanie się zaludnienia łączy się z niekorzystną strukturą demograficzną (poza terenem Ziemi Odzyskanych) – dużym odsetkiem ludności starej, relatywnym niedostatkiem młodych kobiet itp. W gospodarce dominuje funkcja rolnicza. Struktura ludności w wieku produkcyjnym jest niekorzystna z punktu widzenia wieku (duży udział starszego wieku produkcyjnego) oraz wykształcenia. Gminy te charakteryzuje relatywnie słaby poziom rozwoju gospodarczego i dynamiki dokonujących się przemian.

Przyrasta ludność w gminach położonych wokół dużych miast i większości miast średniej wielkości. Struktura demograficzna tych terenów jest korzystna, podobnie jak struktura wykształcenia.

Na 2171 gmin wiejskich i wiejsko-miejskich ok. 600 nie uczestniczy w procesach zmiany rozkładu przestrzennego zaludnienia wsi. Najliczniej gminy tego rodzaju występują w Wielkopolsce.

W obszarach wiejskich zmniejszających zaludnienie dostrzega się tendencję większej dynamiki tego procesu we wsiach małych, położonych peryferyjnie w układzie przestrzennym gminy. Część wsi centralnych w tych obszarach również zmniejsza zaludnienie, ale nie jest to regułą. W regionach o przyrastającym zaludnieniu równie atrakcyjne dla przybyszy są wsie będące siedzibą władz lokalnych jak i wsie małe, leżące na uboczu. Większe znaczenie dla nich ma sąsiedztwo lasu, zbiornika wodnego, atrakcyjnego krajobrazu niż rozwinięta komunikacja publiczna, zwłaszcza połączenia drogowe z miastem centralnym układu przestrzennego.

Uzyskane wyniki badań prowadzą do wniosku, że grupy gmin na obszarach peryferyjnych ciągnące się wzdłuż granic regionalnych (po obu stronach tych granic) nie mają możliwości wspólnego występowania o wsparcie w ramach programów zarządzanych na poziomie regionów. Ogranicza to ich szanse rozwojowe.

Również zwraca uwagę fakt, że nadmierna koncentracja środków w ramach programów unijnych na celach związanych z konkurencyjnością może prowadzić do sytuacji w której zakładana przyszła dyfuzja innowacji napotka na przeszkodę ze względu na bardzo niski kapitał ludzki i społeczny (wyplukiwanie przez migrację ludzi młodych i wykształconych) w obszarach peryferyjnych.

Wyniki badań zostały przedstawione w 3 referatach i 4 artykułach oraz w książce: A. Rosner „Zmiany rozkładu przestrzennego zaludnienia obszarów wiejskich. Wiejskie obszary zmniejszające zaludnienie i koncentrujące ludność wiejską”, Warszawa 2012.

V. WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Pracownicy IRWiR PAN uczestniczyli w 2012 roku w dwóch projektach realizowanych przez międzynarodowe konsorcja. Były to:

1).

VII Program Ramowy CAPRI-RD (Common Agricultural Policy Regional Impact – The Rural Development Dimension), w którym uczestniczą oficjalnie pracownicy IRWiR (dr hab. Katarzyna Zawalińska i mgr. inż. Radosław Hoffmann), a w skład konsorcjum wchodzi:

- University of Bonn (Niemcy)
- University of Helsinki (Finlandia)
- Joint Research Center (Włochy)
- Landbouw-Economisch Instituut (Holandia)
- Middle East Technical University, Ankara (Turcja)
- Joint Research Centre (Hiszpania)
- Gocht Von Thuenen Institute (Niemcy)
- University of Ljubljana (Słowenia)
- Institute for European Environmental Policy, London (Wielka Brytania)
- Countryside and Community Research Unit, University of Gloucestershire (CCRU) (Wielka Brytania);

2).

Projekt finansowany ze środków Francuskiej Narodowej Agencji Badawczej pt. *Action locale et développement territorial en Europe centrale (ALDETEC)*, w którym ze strony IRWiR PAN uczestniczą prof. dr hab. Maria Halamska, dr. Sylwia Michalska i dr. Ruta Śpiewak, a koordynatorem zagranicznym projektu jest Centre français de recherche en sciences sociales (CEFRES). Pozostali partnerzy zagraniczni pochodzą z Francji, Niemiec, Węgier, Czech i Litwy.

W 2012 r. IRWiR PAN kontynuował współpracę z Centre of Policy Studies, Monash University (Melbourne, Australia) rozpoczętą w roku 2009. W ramach tej współpracy trzykrotnie obydwie ośrodki wspólnie zorganizowały w kolejnych latach tygodniowe kursy szkoleniowe dotyczące General Equilibrium Modelling. Kursy adresowane były do osób, które wykorzystują modele równowagi ogólnej w pracy zarówno naukowej, jak i w praktyce ekonomicznej. W kursach uczestniczyło w sumie ponad 60 osób z Australii, Finlandii, Holandii, Grecji, Włoch, Hiszpanii, Francji, Japonii, Belgii, Niemiec, i Polski. Wśród uczestników kursu znaleźli się reprezentanci instytucji rządowych, prywatnych firm analitycznych, korporacji, studenci kierunków ekonomicznych.

W 2012 r. Instytut zacieśnił współpracę z Finlandią, kontynuując wspólne badania z Ruralia Institute (Uniwersytet Helsiński) oraz z nowym ośrodkiem – Karelian Institute (University of Eastern Finland), w którym Dr Adam Czarnecki przebywa od kwietnia 2012 r. na stażu postdoktorskim do 2014 r.

W ramach umów dwustronnych podtrzymano współpracę z 8 krajami, w 2012 r. podpisana została również nowa umowa – z Wietnamem.

Wietnam

W kwietniu 2012 r. IRWiR PAN podpisał z Instytutem Studiów Europejskich Wietnamskiej Akademii Nauk Społecznych umowę o realizacji projektu badawczego pt. „Transformacja systemu społecznego i gospodarczego na obszarach wiejskich”.

20 kwietnia 2012 r. pracownicy Instytutu, prof. dr hab. Krystyna Szafraniec i dr Jarosław Domalewski wygłosili referaty podczas międzynarodowej konferencji *The Impact of Globalization on some Eastern European transitional economies and Vietnam in the first years of the 21st century* w Hanoi.

W sierpniu 2012 r. w IRWiR PAN gościła delegacja wietnamska. Jej członkowie spotkali się z prof. dr hab. Włodzimierzem Dzunem, który zaprezentował przekształcenia strukturalne w polskim rolnictwie w ostatnim dwudziestolecu. Następnie goście uczestniczyli w seminarium zorganizowanym przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Warszawie nt. systemu ubezpieczeń społecznych rolników indywidualnych w Polsce. Ponadto przedstawiciele Instytutu Studiów Europejskich uczestniczyli w seminarium naukowym zorganizowanym w Toruniu oraz w spotkaniach z dyrekcją Kujawsko-pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie i z przedstawicielami Zakładu Nasiennictwa i Hodowli Nasion, a także w wyjeździe studyjnym do gospodarstwa rolnego specjalizującego się w produkcji roślinnej (zboża) i zwierzęcej (owce).

Druga wizyta pracowników IRWiR w Hanoi, pod koniec 2012 r., miała na celu zapoznanie się z systemem edukacji w Wietnamie oraz jego rolą w procesie transformacji systemu społeczno-gospodarczego. Przedstawiciele IRWiR uczestniczyli w spotkaniu zorganizowanym przez *Narodowy Instytut Kształcenia Zawodowego*, dwóch seminariach i wyjeździe studyjnym do stolicy prowincji stolicą prowincji Tinh Bac Ninh, gdzie zapoznali się z praktycznym wymiarem funkcjonowania szkolnictwa w Wietnamie. W trakcie tych wizyt podjęto ponadto decyzję o udziale IES VASS w przygotowywanym przez IRWiR PAN projekcie badawczym "Youth in post-communist space: new questions, new start, new searching of meanings of life" (w ramach konkursu *Harmonia*).

Chiny

W roku 2012 r. IRWiR PAN kontynuował z Instytutem Rozwoju Wsi i Rolnictwa Chińskiej Akademii Nauk Społecznych w Pekinie realizację tematu "Jak sprostać globalnym zmianom i narastającej niepewności co do przyszłości gospodarki rolnej i społeczności wiejskich – z perspektywy krajów przechodzących transformację w Europie Środkowo-Wschodniej i Azji". W dniach 22-30 kwietnia pracownicy IRWiR PAN przebywali w Chinach, gdzie odbyli pięć spotkań z pracownikami naukowymi Instytutu Rozwoju Wsi Chińskiej Akademii Nauk Społecznych, Uniwersytetu w Pekinie oraz przedsiębiorcami, lokalnymi liderami i mieszkańcami obszarów wiejskich. Przedstawiciele Instytutu odbyli ponadto wizytę w jednej z wiejskich miejscowości, w trakcie której zapoznali się z warunkami życia na chińskiej wsi oraz poznali mechanizmy funkcjonowania oświaty wiejskiej.

Rosja

Z Instytutem Ekonomii Rosyjskiej Akademii Nauk konturowano realizację tematu pt. „Strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce i Rosji w warunkach pogłębiania się procesów globalizacji i integracji.”. Na przełomie września i października z wizytą studyjną w Warszawie gościli Prof. Olga Frołowa i Prof. Borys Frumkin, którzy wygłosili na seminarium IRWiR referat pt. „Sytuacja w rolnictwie rosyjskim w kontekście wstąpienia Rosji do WTO”. Podczas spotkania z Dyrekcją IRWiR strony wyraziły zainteresowanie kontynuacją współpracy, w tym organizowaniem konferencji, seminariów i przygotowaniem wspólnych publikacji. W następnych dniach przedstawiciele Instytutu Ekonomii Rosyjskiej Akademii Nauk uczestniczyli w spotkaniach roboczych z naukowcami IRWiR PAN oraz z pracownikami Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Z Instytutem Socjologii Rosyjskiej Akademii Nauk konturowano realizację tematu pt. "Młodzież – Edukacja – Społeczeństwo: polsko-rosyjskie porównania". Na początku września 2012 r. w Warszawie gościła delegacja z Rosji. Jej członkowie wygłosili referaty na seminarium w Toruniu, wzięli ponadto udział w wizytach w szkołach wiejskich w pobliżu Torunia. W trakcie rozmów ustalony został również konspekt wspólnej anglojęzycznej publikacji pt. *Education and labor market: Poland and Russia*.

Przedstawiciele IRWiR PAN uczestniczyli w dwóch wyjazdach do Rosji. W trakcie pierwszego pobytu w Rosji odbyli 3 spotkania: z rosyjskimi socjologami z IS RAN, władzami IS RAN oraz przedstawicielami Rosyjskiego Towarzystwa Socjologicznego, a także uczestniczyli w 2 seminariach naukowych. W trakcie drugiego pobytu w Rosji przedstawiciele IRWiR uczestniczyli w IV Ogólnorosyjskim Kongresie Socjologicznym (wygłosili referaty a sekcja „Youth and education in post-communist space” była prowadzona wspólnie przez prof. Konstantinowskiego i prof. Szafraniec). Omówiono ponadto kwestię udziału strony rosyjskiej w przygotowywanym przez IRWiR PAN projekcie badawczym "Youth in post-communist space: new questions, new start, new searching of meanings of life" (w ramach konkursu *Harmonia*)

Współpraca zagraniczna z pozostałymi krajami przebiegała na zasadach indywidualnych. Do krajów, z którymi Instytut współpracował na zasadzie udziału w projektach międzynarodowych i innych przedsięwzięciach naukowych (tj. konferencjach, wymianie naukowej, wizytach studyjnych) należały m.in.: Włochy, Niemcy, Hiszpania, Belgia, Brazylia, Macedonia, Cypr, Słowenia, Brazylia, Dania, Grecja.

VI. SEMINARIA OGÓLNOKRAJOWE W IRWiR PAN W 2012 ROKU

Raz w miesiącu Instytut organizuje seminaria ogólnoinstytutowe, na których spotykają się pracownicy naukowcy z całego kraju, zajmujący się problemami rozwoju wsi. Często w tych spotkaniach uczestniczą również osoby spoza środowiska naukowego, pracownicy ministerstw, agencji, organizacji międzynarodowych i pozarządowych. Celem tych seminariów jest integracja rozproszonego środowiska naukowego, zajmującego się problematyką wiejską i dyskusja nad prowadzonymi w Instytucie badaniami. Referentami, oprócz pracowników naukowych Instytutu, są zapraszane uznane w Polsce autorytety naukowe a także osoby z praktyki gospodarczej. Są to jedyne seminaria w kraju, które w sposób multidyscyplinarny omawiają poszczególne zagadnienia przedstawiane przez referentów.

Data	Referent (ci)	Tytuł
9 stycznia 2012	Prof. dr hab. Krystyna Szafraniec	Wieś - obszary wiejskie - regiony. Na kanwie raportu "Młodzi 2011"
6 lutego 2012	Dr Agata Malak-Rawlikowska, Dr Monika Gębska	Ekonomiczne skutki podwyższania standardów dobrostanu zwierząt w UE
5 marca 2012	Dr Jarosław Domalewski, Dr Ryszard Kamiński	Uczniowie szkół rolniczych – aspiracje, plany życiowe, kompetencje i kapitały
2 kwietnia 2012	Dr Julian Kalinowski, Prof. dr hab. Barbara Kutkowska	Znaczenie doradztwa rolniczego w przemianach gospodarstw rolnych
7 maja 2012	Mgr Marek Zagórski	Reforma WPR po 2013 roku: próba oceny i propozycje modyfikacji
4 czerwca 2012	Prof. dr hab. Józef Zegar	Współczesne problemy rolnictwa na poziomie planetarnym
1 października 2012	Prof. Borys Frumkin, Prof. Olga Frołowa	Sytuacja w rolnictwie rosyjskim w kontekście wstąpienia Rosji do WTO
5 listopada 2012	Dr Andrzej Kwieciński	Rolnictwo i polityka rolna Indonezji w świetle raportu OECD na tle innych krajów azjatyckich, głównie Chin
3 grudnia 2012	Dr hab. Tomasz Stuczyński, Dr inż. Franciszek Pistelok	Bezpieczeństwo zdrowotne wody jako problem społeczny na obszarach wiejskich. Stan wiedzy i potrzeby badań; Transport i oczyszczanie ścieków na obszarach wiejskich

Sprawozdanie opracowali:

Dr Mirosław Drygas – Dyrektor IRWiR PAN

Dr hab. Katarzyna Zawalińska – z-ca dyrektora ds. naukowych IRWiR PAN

mgr Jan Caliński, mgr Zofia Śliwowska – Dział Organizacyjny IRWiR PAN

ANEKS - WYKAZ PUBLIKACJI ZA 2012 ROK

PUBLIKACJE W CZASOPISMACH NAUKOWYCH

1. Publikacja w czasopiśmie naukowym posiadającym współczynnik wpływu *Impact Factor* (IF), znajdującym się w bazie *Journal Citation Reports* (JCR) – lista A (od 15 do 50 pkt)

Lp.	Czasopismo	Lp. art.	Autor (autorzy)	Tytuł artykułu, rok, tom, str.	Liczba autorów/ liczba autorów z jedn.	Liczba pkt
1.	Problemy Ekorozwoju	1.1	Artur Botromiuk	Natura 2000 – możliwości i dylematy rozwoju obszarów wiejskich objętych europejską siecią ekologiczną. Nr 1/2012, tom 7, s. 117-128.	1/1	15
Razem (1)						15,0

2. Publikacja w czasopiśmie naukowym nieposiadającym współczynnika wpływu *Impact Factor* (IF) wymienionym w wykazie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, o którym mowa w § 14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia – lista B (od 1 do 10 pkt)

Lp.	Czasopismo	Lp. art.	Autor (autorzy)	Tytuł artykułu, rok, tom, str.	Liczba autorów/ liczba autorów z jedn.	Liczba pkt
1.	Acta Scientiarum Polonorum - Oeconomia	1.1	Wiesław Musiał, Kamila Musiał	Altruism in biology regarding disinterested forms of action in economy (selected aspects). Oeconomia 11 (2) 2012, s. 45-55.	2/1	9
2.	Polityka Społeczna	2.1	Monika Stanny	Dynamika zmian demograficznych ludności wiejskiej i jej zasobów pracy. Nr 7/2012, s. 1-9.	1/1	8
		2.2	Monika Stanny	Zasoby demograficzne wsi – kierunki reagowania na zmianę. Nr 8/2012, s. 1-5.	1/1	8
3.	Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu	3.1	Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtłyk	Efektywność państwowych wyższych szkół zawodowych w latach 2004-2010. Nr 245, 2012, s. 367-376.	3/1	7
4.	Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu - SERiA	4.1	Marek Kłodziński	Wpływ sieci ekologicznej Natura 2000 na rozwój obszarów wiejskich. Tom XIII, zeszyt 8, 2011, s. 99-107. (artykuł ukazał się w 2012 roku i nie był uwzględniany w dorobku roku 2011)	1/1	7
		4.2	Katarzyna Zawalińska	Rozwój obszarów wiejskich w warunkach zmieniającej się koniunktury gospodarczej. Tom XIV, zeszyt 1, 2012, s. 580-585.	1/1	7
		4.3	Marek Kłodziński	Polityka rozwoju obszarów wiejskich. Tom XIV, zeszyt 3, 2012, s. 178-181.	1/1	7
		4.4	Monika Stanny	Modele funkcjonalne wiejskich obszarów peryferyjnych w Polsce. Tom XIV, zeszyt 4, 2012, s. 110-114.	1/1	7
5.	Roczniki Nauk Rolniczych – seria G Ekonomia Rolnictwa	5.1	Robert Rusielik, Michał Świtłyk	Efektywność techniczna produkcji mleka w wybranych europejskich gospodarstwach w latach 2008-2010. Tom 99, zeszyt 1, 2012, s. 88-98.	2/1	8
6.	Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach	6.1	Adam Czarnecki	Znaczenie małych miast w strukturze powiązań ekonomicznych wiejskich przedsiębiorstw regionu Zielonych Płuc Polski. [w:] Ewolucja funkcji małych miast w Polsce. (red.) K. Heffner, A. Halama. Nr 92, s. 63-82.	1/1	7
		6.2	Monika Stanny	Ocena poziomu rozwoju gmin wiejskich w Polsce pod względem ich charakterystyki demograficznej. [w:] Demograficzne uwarunkowania rozwoju gospodarczego, (red.) A. Rączaszek. Nr 103, s. 180-194.	1/1	7
7.	Więś i Rolnictwo	7.1	Katarzyna Zawalińska	Wnioski i zalecenia wynikające z badań IRWiR w 2011 roku. Nr 1 (154) 2012, s. 9-24.	1/1	8
		7.2	Michał Świtłyk, Artur Wilczyński	Sytuacja ekonomiczna gospodarstw mlecznych po likwidacji systemu kwotowania produkcji mleka. Nr 1 (154) 2012, s. 85-97.	2/1	8
		7.3	Marek Kłodziński	Rozwój obszarów wiejskich objętych siecią ekologiczną Natura 2000. Nr 1 (154) 2012, s. 99-118.	1/1	8
		7.4	Marek Kłodziński	Barriere wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Nr 2 (155) 2012, s. 40-56.	1/1	8
		7.5	Barbara Fedyszak-Radziejowska	Agraryzm – zapomniany świat norm i wartości. Nr 2 (155) 2012, s. 57-68.	1/1	8
		7.6	Jerzy Wilkin	Czy badanie wielozawodowości rodzin rolniczych ma sens? Nr 2 (155) 2012, s. 146-149.	1/1	8

7.	Wieś i Rolnictwo	7.7	Izabella Bukraba-Rylska	Socjologia wsi na UW. Nr 2 (155) 2012, s. 151-157.	1/1	8
		7.8	Ruta Śpiewak	Definiowanie kategorii „wieś” na początku XXI wieku, czyli o kłopotach badacza obszarów wiejskich. Nr 3 (156) 2012, s. 30-45.	1/1	8
		7.9	Izabella Bukraba-Rylska	Śląskość, protestantyzm i – chłopskość, czyli o skomplikowanych etosach i tożsamościach. Nr 3 (156) 2012, s. 152-160.	1/1	8
		7.10	Barbara Kutkowska, Iwona Antosz	Szanse i zagrożenia rozwoju grup producentów rolnych. Nr 4 (157) 2012, s. 91-111.	2/1	8
		7.11	Izabella Bukraba-Rylska	Poezja wsi – perspektywa polonistyczna i socjologiczna. Nr 4 (157) 2012, s. 156-161.	1/1	8
		7.12	Maria Wieruszewska	Czemu kásają rękę, która ich karmi? Nr 4 (157) 2012, s. 162-164.	1/1	8
		7.13	Mirosław Drygas	Recenzja raportu „Polska wieś 2012”. Nr 4 (157) 2012, s. 165-168.	1/1	8
8.	Woda – Środowisko – Obszary Wiejskie	8.1	Marek Kłodziński	Sieć ekologiczna Natura 2000 a rozwój gospodarczy obszarów wiejskich. Tom 12, zeszyt 1 (37) I-III, 2012, s. 59-69.	1/1	5
9.	Zagadnienia Doradztwa Rolniczego	9.1	Mirosław Drygas	Perspektywy rozwoju doradztwa rolniczego w Polsce oraz jego rola we wdrażaniu instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. Nr 4 (70) 2012, s. 42-61.	1/1	6
		9.2	Józef Kania	Status prawny doradztwa rolniczego w założeniach pakietu legislacyjnego WPR 2020. Nr 4 (70) 2012, s. 62-73.	1/1	6
10.	Zagadnienia Ekonomiki Rolnej	10.1	Włodzimierz Dzun	Zmiany skali wykorzystania zasobów gruntów rolnych w Polsce w procesie przemian systemowych i integracji z Unią Europejską. Nr 1 (330) 2012, s. 18-39.	1/1	9
11.	Zeszyty Naukowe SGGW – Polityki Europejskie, Finanse i Marketing	11.1	Wojciech Sroka, Wiesław Musiał	Ocena wybranych instrumentów wsparcia gospodarstw drobnotowarowych. Zeszyty Naukowe SGGW nr 8 (57), 2012, s. 425-437.	2/1	9
12.	Zeszyty Naukowe SGGW – Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej	12.1	Barbara Perepeczko	Postawy proekologiczne mieszkańców wsi i ich uwarunkowania. Nr 95/2012, s. 5-22.	1/1	7
Razem (2)						228,0

3. Publikacja w czasopiśmie znajdującym się w bazie w *European Reference Index for the Humanities (ERIH)* - lista C (od 10 do 14 pkt)

Lp.	Czasopismo	Lp. art.	Autor (autorzy)	Tytuł artykułu, rok, tom, str.	Liczba autorów/ liczba autorów z jedn.	Liczba pkt
1.	Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny	1.1	Maria Wieruszewska	Dzieło „Chłop polski w Europie i Ameryce”, czyli o pożytkach z czytania klasyków. Rok XXXVIII, zeszyt 2/2012, s. 5-24.	1/1	10
		1.2	Izabella Bukraba-Rylska	Polskie migrowanie w perspektywie długiego trwania i rozległej przestrzeni. Rok XXXVIII, zeszyt 2, s. 39-56.	1/1	10
Razem (3)						20,0

4. Publikacja w innym zagranicznym czasopiśmie naukowym, w języku podstawowym w danej dyscyplinie naukowej lub językach: angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, rosyjskim lub włoskim – 4 pkt

Lp.	Czasopismo	Lp. art.	Autor (autorzy)	Tytuł czasopisma, rok, tom, str.	Liczba redaktorów/ liczba redaktorów z jedn.	Liczba pkt
1.	Вестник Института Социологии	1.1	Krystyna Szafraniec	Социальный капитал польского села (в контексте процессов интеграции Польши в ЕС). No. 3, декабрь 2011, s. 201. (publikacja nie była wliczana do dorobku roku 2011, ukazała się w 2012 roku)	1/1	4
2.	Вестник Института Экономики РАН	2.1	Izaskaw Frenkel	Тенденции изменения социально-демографической структуры села в современной Польше. No. 1/2012, s. 161-170.	1/1	4
Razem (4)						8,0
OGÓŁEM PUBLIKACJE RECENZOWANE (1+2+3+4)						271,0

MONOGRAFIE NAUKOWE

1. Autorstwo monografii naukowej w języku podstawowym w danej dyscyplinie naukowej lub w językach: angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, rosyjskim lub włoskim – 25 pkt

Lp. wyd.	Wydawca	Lp. mon.	Autor (autorzy)	Tytuł, miejsce i rok wydania, liczba str. całości (części autora)	Liczba autorów/ liczba autorów z jedn.	Liczba kt
				BRAK PUBLIKACJI		
Razem (1)						0,0

2. Autorstwo monografii naukowej w języku polskim (jeżeli język polski nie jest językiem podstawowym w danej dyscyplinie naukowej) lub w języku innym niż języki: angielski, niemiecki, francuski, hiszpański, rosyjski lub włoski – 20 pkt

Lp. wyd.	Wydawca	Lp. mon.	Autor (autorzy)	Tytuł, miejsce i rok wydania, liczba str. całości (części autora)	Liczba autorów/ liczba autorów z jedn.	Liczba kt
1.	Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN	1.1	Mirosław Drygas	Instytucje w procesie wspierania przemian polskiej wsi i rolnictwa z funduszy unijnych. Warszawa 2012, s. 236.	1/1	20
		1.2	Andrzej Rosner	Zmiany rozkładu przestrzennego zaludnienia obszarów wiejskich. Warszawa 2012, s. 158.	1/1	20
Razem (2)						40,0

3. Autorstwo rozdziału w monografii naukowej w języku podstawowym w danej dyscyplinie naukowej lub w językach: angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, rosyjskim lub włoskim – 5 pkt

Lp. wyd.	Wydawca	Lp. mon.	Autor (autorzy)	Tytuł, miejsce i rok wydania, liczba str. całości (części autora)	Liczba autorów/ liczba autorów z jedn.	Liczba kt
1.	Chinese Academy of Social Sciences (CASS)	1.1	Krystyna Szafraniec	Rural Social Capital versus European and Global Challenges (About “good” and “bad” social capital). [w:] Rural Public Services in Transitional Societies. Beijing, China 2012, s. 9-23.	1/1	5
2.	Institute of Agricultural Economics, Belgrade, Serbia	1.2	Adam Czarnecki	Rural entrepreneurship in the region of green lungs of Poland. [w:] Rural development policies from the EU enlargement perspective. Ečka-Belgrade 2011, s. 117-128. (Publikacja ukazała się w 2012 roku i nie była uwzględniana w dorobku roku 2011)	1/1	5
Razem (3)						10,0

4. Autorstwo rozdziału w monografii naukowej w języku polskim (jeżeli język polski nie jest językiem podstawowym w danej dyscyplinie naukowej) lub w języku innym niż języki: angielski, niemiecki, francuski, hiszpański, rosyjski lub włoski – 4 pkt

Lp. wyd.	Wydawca	Lp. mon.	Autor (autorzy)	Tytuł, miejsce i rok wydania, liczba str. całości (części autora)	Liczba autorów/ liczba autorów z jedn.	Liczba kt
1.	Akademia Leona Koźmińskiego	1.1	Jerzy Wilkin	Polskie rolnictwo i wieś w globalnej przestrzeni – szanse, zagrożenia i mechanizmy dostosowawcze. [w:] Powiązania zewnętrzne. Modernizacja Polski. Oficyna Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 140-159.	1/1	4
2.	Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa - FDPA	2.1	Izabella Frenkel	Ludność wiejska. [w:] Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 15-64.	1/1	4
		2.2	Barbara Fedyszak-Radziejewska	Spoločności wiejskie: ewolucyjne zmiany, zrównoważony rozwój. [w:] Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 101-124.	1/1	4
		2.3	Artur Bołtomiuk	Rozwój gospodarzy wsi a stan środowiska naturalnego – współzależności, konflikty. [w:] Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 125-148.	1/1	4
		2.4	Monika Stanny	Spoločno-ekonomiczne zróżnicowanie obszarów wiejskich. [w:] Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 149-173.	1/1	4

	Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa - FDPA	2.5	Iwona Nurzyńska	Syntetyczny obraz krajowej i unijnej polityki wobec obszarów wiejskich. [w:] Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 175-202.	1/1	4
		2.6	Krystyna Szafraniec	Szanse życiowe wiejskiej młodzieży. [w:] Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 203-217.	1/1	4
Łączna liczba punktów za rozdziały w monografii dla IRWiR PAN (2.1 – 2.6)						20
3.	Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN	3.1	Maria Halamska	Nowa gospodarka wiejska. Socjologiczna konceptualizacja i próba analizy zjawiska w Polsce. [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s. 13-37.	1/1	4
		3.2	Izabella Frenkel	Pracujący w gospodarstwach rolnych. Tendencje zmian w latach 2005-2010. [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s. 61-91.	1/1	4
		3.3	Monika Stanny	Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich w Polsce – pomiar zjawiska złożonego. [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s. 93-115.	1/1	4
		3.4	Andrzej Rosner	Aktualne tendencje zmian zaludnienia obszarów wiejskich. [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s. 117-134.	1/1	4
		3.5	Adam Czarnecki	Współczesne tendencje urbanizacyjne na obszarach wiejskich Dolnego Śląska. [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s. 135-155.	1/1	4
		3.6	Barbara Kutkowska	Przemiany funkcjonalne na obszarach wiejskich w kontekście zrównoważonego rozwoju. [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s.157-177.	1/1	4
		3.7	Wiesław Musiał	Uwarunkowania gospodarowania ziemią rolniczą w regionach rozdrobnionych agrarnie (wybrane aspekty). [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s. 179-205.	1/1	4
		3.8	Józef Kania	Systemy doradztwa rolniczego na świecie – trendy i kierunki. [w:] Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Aspekty przestrzenne i regionalne. Warszawa 2012, s. 207-231.	1/1	4
Łączna liczba punktów za rozdziały w monografii dla IRWiR PAN (3.1 – 3.8)						20
	Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN	3.9	Krystyna Szafraniec	Procesy demograficzne i generacje młodych. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 13-35.	1/1	4
		3.10	Krzysztof Wasielewski	Kształcenie w wyższych szkołach rolniczych. Funkcje społeczne i jednostkowe. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 37-49.	1/1	4
		3.11	Jarosław Domalewski	Młodzież w szkołach rolniczych. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 51-69.	1/1	4
		3.12	Ryszard Kamiński	Szkoły rolnicze i ich uczniowie. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 71-93.	1/1	4
		3.13	Barbara Fedyszak-Radziejowska	Społeczności wiejskie: tożsamość, kapitał społeczny, wspólnotowe identyfikacje. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 95-118.	1/1	4
		3.14	Izabella Bukraba-Rylska	Kultura na wsi: folklor, uczestnictwo czy praktyki kulturowe. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 119-145.	1/1	4
		3.15	Sylwia Michalska	Aktywność i sytuacja kobiet wiejskich w przeszłości i współcześnie. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 147-165.	1/1	4
		3.16	Ruta Śpiewak	Nowy europejski model rozwoju wiejskiego. Polska odmiana. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 167-187.	1/1	4
		3.17	Maria Wieruszewska	Lokalne, globalne, ponowoczesne wymiary kultury wsi. [w:] Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 189-211.	1/1	4
Łączna liczba punktów za rozdziały w monografii dla IRWiR PAN (3.9 –3.17)						20
	Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN	3.18	Jerzy Wilkin	Wieś i rolnictwo w strukturach współczesnej Polski. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 19-39.	1/1	4

		3.19	Katarzyna Zawalińska	Ocena wpływu wybranych scenariuszy rozdysponowania funduszy WPR w Polsce w kontekście reformy 2014-2020. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 41-69.	1/1	4
		3.20	Mirosław Drygas	Uwarunkowania skutecznego wdrażania wsparcia UE dla polskiej wsi i sektora żywnościowego. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 71-94.	1/1	4
		3.21	Marek Kłodziński	Dywersyfikacja gospodarki ważnym celem polityki wiejskiej. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 95-115.	1/1	4
		3.22	Iwona Nurzyńska	Priorytet tworzenia miejsc pracy w strategii rozwoju kraju na przykładzie programów rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych z UE w latach 2002-2012. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 117-134.	1/1	4
		3.23	Marta Błąd	Znaczenie wielozawodowości w rodzinach rolniczych. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 135-155.	1/1	4
		3.24	Włodzimierz Dzun	Gospodarstwa rolne po wejściu Polski do UE. Analiza zmian strukturalnych na tle lat poprzednich. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 157-199.	1/1	4
		3.25	Leszek Klank	Społeczno-ekonomiczne kwestie integracji polskiego rolnictwa z Unią Europejską. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 201-224.	1/1	4
		3.26	Michał Świtłyk	Efektywność techniczna produkcji żywca wołowego w różnych systemach chowu w wybranych krajach Europy i na świecie. [w:] Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 225-244.	1/1	4
Łączna liczba punktów za rozdziały w monografii dla IRWiR PAN (3.18 – 3.26)						20
4.	Forum Debaty Publicznej, Kancelaria Prezydenta RP	4.1	Mirosław Drygas	Wspólna Polityka Rolna i rozwój obszarów wiejskich (europejskie wyzwania polityki rolnej). [w:] Jaka polityka rolna? Potencjał obszarów wiejskich szansą rozwoju. Warszawa 2012, s. 23-43.	1/1	4
5.	Kaszubski Uniwersytet Ludowy, Uniwersytet Gdański	5.1	Ryszard Kamiński	Więzi zaufanie na wsi, czyli jaki mamy kapitał społeczny? [w:] Wieś w przestrzeni integracji. 2012.	1/1	4
6.	Komitet Socjologii PAN	6.1	Izabella Bukraba-Rylska	Wieś czasu transformacji. Interpretacje socjologiczne. [w:] Polska początku XXI wieku: przemiany kulturowe i cywilizacyjne. Warszawa 2012, s. 423-444.	1/1	4
7.	Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, SGGW, Ludowe Towarzystwo Naukowo-Kulturalne	7.1	Izabella Bukraba-Rylska	Polska wieś w debacie publicznej – mity i fakty. [w:] Wieś i ruch ludowy w Polsce i Europie. Idee, organizacje, środowisko, (red.) Franciszek Kampka, Stanisław Stępka. Tom 2, Warszawa 2012, 487-502.	1/1	4
8.	NSZZ Solidarność – Region Podbeskidzie	8.1	Barbara Fedyszak-Radziejowska	Najlepszą gwarancją kredytu jest uczciwość (B. Franklin) czyli o zysku, jakości i etyce w biznesie. [w:] Solidarni. Społecznie odpowiedzialni. 2012, s. 7-15.	1/1	4
9.	Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej	9.1	Izabella Bukraba-Rylska	Od humanistyki do posthumanistyki. [w:] Społeczne światy wartości. Lublin 2012, s. 81-92.	1/1	4
		9.2	Maria Wieruszewska	Inspiracje myślami Pawła Rybickiego i Floriana Znanieckiego w mojej refleksji o wsi. [w:] Społeczne światy wartości. Lublin 2012, s. 237-246.	1/1	4
10.	Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie	10.1	Izabella Bukraba-Rylska	O tożsamości nieuświadomianej, czyli w stronę socjologii organoleptycznej. [w:] Kim jestem? Kim jesteśmy? Antropologiczne i socjologiczne konteksty współczesnej tożsamości. Kraków 2012, s. 70-85.	1/1	4
11.	Wydawnictwo Naukowe UMK	11.1	Izabella Bukraba-Rylska	Socjologia wsi w Polsce. Przemiany dyscypliny badawczej, przemiany etosu badacza. [w:] Cztery dekady socjologii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Socjologia i socjologowie krajów Europy Środkowej. Toruń 2012, s. 293-320.	1/1	4
12.	Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego	12.1	Izabella Bukraba-Rylska	„Kwestia rolna” Ludwika Krzywickiego po stu latach. [w:] Wizjoner i realista. Szkice o Ludwiku Krzywickim. Warszawa 2012, s. 105-130.	1/1	4

13.	Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku	13.1	Marek Kłodziński	Barьеры i priorytety rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi. [w:] Miedzy ekonomią a historią. Białystok 2012, s. 306-323.	1/1	4
14.	Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku	14.1	Adam Czarnecki	Drugie domy a zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. [w:] W kierunku zrównoważonej gospodarki opartej na wiedzy w Polsce, (red.) Piotr Sochaczewski. Białystok 2011, s. 258-271. (Publikacja ukazała się w 2012 roku i nie była uwzględniana w dorobku roku 2011)	1/1	4
Razem (4)						132,0

5. Redakcja naukowa monografii wieloautorskiej w języku podstawowym w danej dyscyplinie naukowej lub w językach: angielskim, niemieckim, francuskim, hiszpańskim, rosyjskim lub włoskim – 5 pkt

Lp. wyd.	Wydawca	Lp. mon.	Redaktor (redaktorzy)	Tytuł, miejsce i rok wydania, liczba str. całości (części autora)	Liczba redaktorów/ liczba redaktorów z jedn.	Liczba pkt
BRAK PUBLIKACJI						
Razem (5)						0,0

6. Redakcja naukowa monografii wieloautorskiej w języku polskim (jeżeli język polski nie jest językiem podstawowym w danej dyscyplinie naukowej) lub w języku innym niż języki: angielski, niemiecki, francuski, hiszpański, rosyjski lub włoski – 4 pkt

Lp. wyd.	Wydawca	Lp. mon.	Redaktor (redaktorzy)	Tytuł, miejsce i rok wydania, liczba str. całości (części autora)	Liczba redaktorów/ liczba redaktorów z jedn.	Liczba pkt
1.	Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa - FDPA	1.1	Jerzy Wilkin, Iwona Nurzyńska	Polska wieś 2012. Raport o stanie wsi. Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2012, s. 250.	2/2	4
2.	Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN – seria: Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa	2.1	Mirosław Drygas, Katarzyna Zawalińska	Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa. Warszawa 2012, s. 244.	2/2	4
		2.2	Andrzej Rosner	Rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Warszawa 2012, s. 231.	1/1	4
		2.3	Andrzej Rosner	Społeczne i kulturowe zagadnienia przemian na wsi polskiej. Warszawa 2012, s. 211.	1/1	4
		2.4	Andrzej Rosner (redaktor naczelny serii wydawniczej)	Monografie w serii – Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa IRWiR PAN (w 2012 roku – 5 pozycji)	1/1	4
Razem (6)						24,0
OGÓLEM MONOGRAFIE NAUKOWE I PODRĘCZNIKI AKADEMICKIE (1+2+3+4+5+6)						206,0

Porównanie ilości punktów ogółem za publikacje uzyskanych w 2012 r. z poprzednimi okresami sprawozdawczymi:

Rok	Liczba punktów
2012 r.	477
2011 r.	555
2010 r.	417
2009 r.	417,5